

2019

POROČILO O IZVAJANJU
PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE
SKLADNOSTI V LETU 2019
V DRUŽBI PLINOVODI d.o.o.

Datum: Ljubljana, 27. 3. 2020

Znak dokumenta: NSKL/DK-1.0/2020

Različica: PIPZSKL-1.0

Izdelal: Mag. Dejan Koletnik, nadzornik za skladnost

Uvodna beseda

Leto pospešene integracije sektorjev in tveganja za nastop neskladnosti

Energetska transformacija v Sloveniji je v preteklem letu dobila bolj jasno podobo. Meglice, ki so zakrivale sliko na dolgi poti preobrazbe, so počasi izginjale s končnim oblikovanjem Nacionalnega energetskega-podnebnega načrta (v nadaljevanju NEPN) doma in evropskim zelenim dogovorom v EU. Brez novih inovativnih naložb v obnovljive vire energije in ustreznih ukrepov za učinkovito rabo energije bodo evropski cilji do leta 2050 težko dosegljivi, zato bo pogled voditeljev, ki imajo vpliv na dosego teh ciljev, spet bolj zamegljen. Čeprav je zemeljski plin še vedno pomemben energent v skupini strateških energetskega virov preskrbe, pa njegova konotacija na dolgi rok z vidika zakonodaje ne bo več dovoljevala takšne sprejemljivosti. Kljub svojim okoljskim prednostim pred drugimi fosilnimi gorivi so ambiciozni cilji razogljičenja, zastavljeni v okviru COP 21 in v kombinaciji s stalnim naraščanjem obnovljivih virov energije ter neugodnimi cenovnimi trendi nafte, premoga in CO₂ trošarin, pripeljali zemeljski plin v EU v položaj, ki se trenutno zdi dolgoročno precej vprašljiv. Glede na ukrepe EU za dosego podnebnih ciljev do leta 2030 in zavez EU v skladu s Pariškim sporazumom, katerih cilj je omejiti povprečni dvig globalne temperature na precej pod 2 °C, se bo moral sektor zemeljskega plina v naslednjih desetletjih temeljito spremeniti.

Iz strokovnih gradiv in študij, ki jih je pripravila Evropska komisija v letu 2019¹, je razbrati precejšnjo negotovost in skrb glede prihodnje vloge zemeljskega plina, zato v svojih prizadevanjih išče rešitve za izrabo obstoječe infrastrukture in izrabo energenta na dolgi rok. Prehod na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika vključuje znatne spremembe v celotni oskrbovalni verigi zemeljskega plina in zahteva tesno in učinkovito usklajevanje med energetske politiko, ekonomsko regulacijo in končnimi uporabniki.

Vse spremembe v sektorju zemeljskega plina naj bi sledile prvotnemu namenu, tj. doseganju ciljnih stopenj razogljičenja, izvesti se pa se bodo morale na ekonomsko učinkovit način, pri tem pa v najboljši meri izkoristiti obstoječo infrastrukturo, sicer bo obstajalo tveganje za nastop nasedlih naložb, ki si jih nihče ne želi.

Iz nekaterih rešitev, ki jih je identificirala Evropska komisija, izhaja, da bo razogljičenje energetskega sistema precej povezano s stopnjo integracije različnih energetskega nosilcev, zlasti plina, električne energije in toplote. Povezovanje sektorjev bo zahtevalo od vseh udeležencev na trgu, da se bodo prilagodili novim smernicam, pospešili sodelovanje in odpravili »vrtičkarstvo«, ki so ga bili v preteklosti vajeni. Tradicionalna energetika je sicer vrtičkarstvo ohranjala zlasti zaradi zakonodaje, ki ji je narekovala polje, v katerem se lahko posamezni izvajalci energetske dejavnosti gibajo, liberalizacija trga in razogljičenje pa te meje počasi, a vztrajno brišeta. Nekatera podjetja v EU, ki so hitro prepoznala tehnične prednosti takšnega povezovanja, so že pospešila raziskave in razvoj v tej smeri ter izvedla preizkuse s pilotnimi projekti, ki že kažejo pozitivne znake uporabnosti takšne opreme, kljub sicer še pogojno sprejemljivi ekonomski upravičenosti. Izkazalo se je, da ta vizionarska podjetja, pri katerih je pogled bolj jasen, bodisi regulirana ali tržna, razmišljajo širše in s hitrejšo dinamiko, kot jim to omogoča njihov zakonodajni okvir. Zato je pričakovano, da bodo regulirana podjetja prej ali slej trčila ob zakonodajno, tržna pa ob ekonomsko oviro,

¹ Potentials of sector coupling for decarbonisation: Assessing regulatory barriers in linking the gas and electricity sectors in the EU

ki bosta zmanjšali hitrost razvoja sektorskega povezovanja, a samo, če jih EU ne bo pravočasno odpravila.

Zakonodajne in regulativne ovire pri povezovanju sektorjev

Neustrezen ali manjkajoč zakonodajni oziroma regulativni okvir² predstavlja oviro za povezovanje sektorjev s področja obnovljivih in nizkoogljičnih plinskih tehnologij, saj ogroža enake konkurenčne pogoje med tehnologijami ali razvoj inovativnih tehnologij, kar ugotavlja Evropska komisija v okviru svojih študij o povezovanju sektorjev. Za sektorsko povezovanje so bile identificirane tudi ovire, povezane z nezrelostjo ustreznih tehnologij, manjkajočimi tehnološkimi in sektorski predpisi. Dodatno nastopajo še ovire v povezavi z infrastrukturo, ki nastanejo pri prehodu uporabe obstoječe infrastrukture, prvotno grajene za zemeljski plin, do uporabe številnih drugih vrst plina, in nenazadnje še ovire glede interoperabilnosti med različnimi trgi, npr. električne energije in zemeljskega plina ter različnih tehnologij.

Vključevanje omrežnih operaterjev v izvajalce konkurenčnih storitev

V skladu z veljavnim evropskim energetskega pravnim okvirom (tretji energetski sveženj) izvajanje storitev s strani operaterjev prenosnih in distribucijskih sistemov (v nadaljevanju OPS in ODS) v sektorju zemeljskega plina pod konkurenčnimi pravili ni izrecno prepovedano (razen storitve v povezavi s proizvodnjo in dobavo zemeljskega plina).

Operaterji omrežne infrastrukture se lahko odločijo za diverzifikacijo svojega poslovanja. Pri tem si lahko prizadevajo vključiti se prek lastniških povezav v druge aktivnosti razvoja in upravljanja, npr. polnilne infrastrukture za stisnjen zemeljski plin (v nadaljevanju SZP) ali utekočinjen zemeljski plin (v nadaljevanju UZP), pa tudi infrastrukture za pretvorbo električne energije v plin-vodik (v nadaljevanju PtG) in drugih novih tehnologij.

Poslovni interes omrežnih operaterjev za vstop storitev na razvite trge je velikokrat povezan predvsem s potrebo po nadaljnjem preoblikovanju njihovih poslovnih modelov. Svoje dodatne dejavnosti iščejo na novih konkurenčnih področjih, ki jih dopolnjujejo s tradicionalnimi storitvami transporta plina (diverzifikacija in sinergija učinkov na področje uporabe). Z dodatnimi storitvami tako prispevajo k povpraševanju po zemeljskem plinu, kar pa posledično vpliva na povpraševanje po transportnih zmogljivostih (ekonomski učinki obsega).

Kadar je kombinirano zagotavljanje reguliranih in nereguliranih storitev omogočeno v posamezni državi članici EU (v nadaljevanju DČ), bi moral regulativni okvir zagotavljati udeležencem na trgu, da v največji možni meri izkoristijo obseg teh storitev ob pogoju, da tak okvir preprečuje možnosti prelivanja delovanja med reguliranimi in nereguliranimi storitvami v sektorju, predvsem v delu določanja upravičenih stroškov in prihodkov iz posamezne storitve. Regulativni okvir bi moral tudi izključevati možnosti izkoriščanja izmenjave poslovno koristnih informacij, s katerimi lahko regulirano podjetje pridobi prednost pred drugimi tržnimi podjetji, ki enake storitve ponujajo na prostem in konkurenčnem trgu.

Brez ustreznega regulativnega nadzora obstaja tveganje, da operaterji sistemov del stroškov, ki sicer pripadajo tržni storitvi, razporedijo na regulirano dejavnost. Prav tako obstaja tveganje, da operaterji prenosnih sistemov izkoriščajo poslovne informacije iz regulirane dejavnosti za doseganje poslovnih ciljev teh dodatnih storitev. Oboje lahko povečuje stroške regulirane dejavnosti ter izkrivlja konkurenco na razvitem in dobro delujočem konkurenčnem trgu.

² »regulativni okvir« je v tem dokumentu opredeljen kot pravni okvir na ravni EU ali držav članic in lahko vključuje tudi akte nacionalnih regulativnih organov

V posameznih DČ obstajajo različni načini ločitev dejavnosti med OPS in ODS. Model ločitve dejavnosti je odvisen predvsem od odločitev posamezne države članice, za katerega se je odločila. Strožja so pravila ločevanja in večji nadzor nad njimi, manjše je tveganje za nastop pristranskega delovanja v korist reguliranih podjetij, kadar operaterji sistemov opravljajo še druge storitve, ki niso regulirane, kot npr. razvoj in upravljanja polnilne infrastrukture za SZP ali UZP in infrastrukture PtG.

Zametek možnih rešitev se po mnenju Sveta evropskih energetske regulatorjev (v nadaljevanju CEER) lahko najde v podobnih rešitvah, ki so že implementirane na področju električne energije. EU je namreč v energetske svežnju (Clean Energy Package for Electricity DSOs) določila, da lahko države članice OPS dovolijo lastništvo, razvoj, vodenje ali upravljanje polnilnih mest za električna vozila, če in dokler ne nastane tržni interes še drugih udeležencev na prostem trgu po vstopu na trg teh storitev.

CEER v svojem poročilu tudi poudarja, da bi regulatorji lahko razmislili o uporabi bolj prilagodljivega pristopa v plinski industriji z dodelitvijo proaktivne vloge upravljavcem plinskega omrežja. Takšen pristop bi lahko izjemoma prepoznaval posebne okoliščine in koristi udeležbe upravljavcev plinskega omrežja v dejavnostih, ki so tržne oz. še neregulirane. Vključevanje operaterjev plinske infrastrukture v izgradnjo polnilnih postaj za SZP ali UZP lahko bistveno prispeva k reševanju izziva pri uporabi novih goriv.

Namreč, omrežna infrastruktura za distribucijo goriva bi morala biti na razpolago, preden se povpraševanje po gorivu pojavi, po drugi strani pa udeleženci na trgu v infrastrukturo ne vlagajo prej, preden ne nastane zadostno povpraševanje, da se zagotovi zadostna izkoriščenost infrastrukture in povrnitev s tem povezanih stroškov.

Temeljna načela ločevanja v povezavi z ustrezno porazdelitvijo stroškov in prihodkov morajo zagotovo ostati veljavna. To velja tudi za načela, ki preprečujejo zlorabo poslovno koristnih informacij. Kljub temu CEER meni, da bi lahko podrobnejša opredelitev in uporaba teh pristopov pripomogla k zmanjšanju tveganj zaradi neusklajenih spodbud s strani držav članic EU, ki bi lahko ovirale uporabo novih tehnologij v evropskem merilu. V nasprotnem primeru bi lahko bila uporaba potencialnih novih tehnologij ogrožena, s tem pa ogroženo doseganje okoljskih ciljev, ki si jih je zadala EU.

Podrobnejša opredelitev in uporaba že uveljavljenih pristopov bi na področju sektorskega povezovanja pripomogla k zmanjšanju tveganj zaradi neusklajenih spodbud s strani držav članic EU.

Posebno obravnavo pri povezovanju sektorjev zahteva infrastrukturna oprema za pretvorbo električne energije v plin-vodik PtG. ENTSOE v svojih stališčih zagovarja, da PtG enote niso klasične proizvodne enote, zato ne bi smele biti klasificirane kot proizvodne enote, ker dejansko predstavljajo opremo za transformacijo energije od proizvajalca energije iz OVE v plin za kasnejšo uporabo. Če je OPS lastnik in operater takšne naprave, potem bi zaračunaval samo storitev transformacije energije (regulirano postavko), pri čemer pa ni lastnik energije. Natančni in pregledni pogoji delovanja teh enot v reguliranih dejavnostih bi morali biti določeni s strani zakonodajalca oziroma regulatorja. Ocenjujem, da bi pod temi pogoji plinski OPS lahko imeli možnost izvajati naložbe v PtG enote, s katerimi bi sledili višjim okoljskim ciljem glede razogljičenja, tudi v okviru regulirane dejavnosti, in zagotovili skladnost s plinsko direktivo.

Posebna vprašanja se pojavljajo tudi v zvezi z vključevanjem reguliranih dejavnosti operaterjev sistemov v dejavnosti za transformacijo električne energije v plin. Vključitev reguliranih subjektov v nove dejavnosti se zdi smiselna, mora pa takšna vključitev nujno izpolnjevati zahteve določb energetske zakonodaje o ločevanju dejavnosti. To pomeni, da bi se operaterji sistemov zemeljskega plina lahko sicer vključili v delovanje takšne infrastrukture, vendar se ne smejo na kakršen koli način vključevati v dejavnosti, ki so povezane s proizvodnjo ali dobavo zemeljskega plina.

Vključitev reguliranih subjektov v nove dejavnosti se zdi smiselna, mora pa takšna vključitev nujno izpolnjevati zahteve določb energetske zakonodaje o ločevanju dejavnosti.

Pojavijo se lahko posamezni primeri, ko bodo morali nacionalni regulatorji proučiti potencialne možnosti vključevanja naprav za transformacijo električne energije v plin v regulirano bazo sredstev, zlasti kadar bi imele takšne naprave in njihov neposredni nadzor bistveno vlogo za zanesljivo delovanje plinskega ali elektroenergetskega omrežja.

Na območjih z velikimi napravami za proizvodnjo obnovljivih virov energije PtG bi lahko operaterji elektroenergetskih omrežij preusmerili omejevanje naprav za obnovljive vire v času njihovih presežkov. Vzporedno bi lahko operaterji sistemov za zemeljski plin izkoristili del presežkov proizvodnje električne energije iz OVE za pretvorbo vodika v sintetični plin in zagotovili varno podporo večjim količinam zelenega plina.

Operater prenosnega sistema, družba Plinovodi, je v letu 2019 sklenila dogovor z družbami ELES, HSE in HESS o skupnem interesu za pripravo projektne dokumentacije-zagonskega elaborata za skupno prijavo na razpis za črpanje nepovratnih sredstev.

Stanje regulativnih spodbud za inovacije in razogljičenje v EU

V zadnjih letih so energetski regulatorji v EU prepoznali potrebo po spodbujanju inovacij in začeli z vključevanjem spodbud za inovacije in posebnih mehanizmov kot del regulativnega okvira. V EU se že izvajajo naložbe v inovacije in aplicirajo rešitve na področju zemeljskega plina, ki pripomorejo k razogljičenju, ne glede na to, ali je financiranje takšnih inovacij del regulativnega okvira ali pa na ravni nacionalne politike. CEER pri pregledu razvoja novih plinskih tehnologij ugotavlja, da snovalci nacionalne politike in regulatorji v EU določenim plinskim tehnologijam (SZP, UZP, PtG) posvečajo posebno pozornost in spodbujajo raziskave in razvoj glede na stanje ter pomembnost specifične dejavnosti.

Naložbe v nove tehnologije, ki so namenjene razogljičenju omrežja zemeljskega plina, združujejo tako infrastrukturne inovacije kot uporabo alternativnih surovin (npr. vodik in bioplin). Pri obravnavi naložb, ki pripomorejo k razogljičenju, je v mnogih primerih vključena tudi presoja t. i. inovativnosti naložb, ki sledi širšim okoljskim ciljem in ne le zmanjšanju ogljika.

Pristop razogljičenja v EU s sektorskim povezovanjem (elektroenergetski sektor, sektor zemeljskega plina in sektor daljinske toplote) lahko zemeljskemu plinu in njegovi infrastrukturi podaljša življenjsko dobo oziroma dobo njegove uporabnosti. Infrastruktura za prenos zemeljskega plina bi se lahko v teh primerih dolgoročno ohranila, vendar za različno uporabo in v povezavi z različnimi infrastrukturnimi elementi, kot je npr. z uporabo distribucijskih omrežij za pretvorbo vodika.

Regulacija pogosto uporablja posebne ekonomske mehanizme za spodbujanje naložb v razogljičenje. Te naložbe so lahko del inovacijskih projektov, za katere veljajo širši družbeni in okoljski cilji in ne samo cilj zmanjšanja izpustov ogljika. Primeri v drugih državah (Velika Britanija, Irska in Norveška) kažejo, da se financiranje takšnih projektov dodeli po posebnem

postopku odobritve s strani pristojnega organa, pri čemer morajo predlagani projekti izpolnjevati določena merila, ki jih določi regulativni organ.

CEER na splošno podpira usmeritev o posebnih spodbudah za inovacijske projekte razogljičenja³ kot del regulativnega okvira, saj olajša razvoj in vodi k izboljšanju procesov ter uporabe novih tehnologij v plinskem sektorju. CEER meni, da bi nacionalni energetski regulatorji morali določiti jasne cilje in merila kvalifikacije za projekte, ki bi bili predmet inovacijskih spodbud. CEER pri obravnavi takšnih spodbud identificira ključna izhodišča in kriterije, ki bi jih morala regulirana podjetja pri opredelitvi inovacijskih projektov razogljičenja upoštevati.

Spodbude za inovacijske projekte se lahko zagotovijo samo za novo oziroma še nepreizkušeno in nezrelo tehnologijo ali operativno prakso, neposredno povezano z omrežjem zemeljskega plina. Inovacijski projekti bi se morali nanašati na razvoj in raziskave na področju ali tehnologiji, ki bi lahko pomagale reguliranim podjetjem pri doseganju določenih ciljev, kot je razogljičenje z uporabo bioplina, SZP, UZP ali vodika. Spodbude za inovacijske projekte v razogljičenje bi se lahko vključile v regulativni okvir s pomočjo posebnega dodatka, ugotavlja CEER v svojih študijah. Tega bi bilo mogoče uporabiti tudi za manjše raziskovalne in razvojne projekte, ki izpolnjujejo pogoje za ta dodatek. Regulirana podjetja bi morala uradno zaprositi za uporabo tega dodatka in predstaviti svoje projekte ter identificirati koristi nacionalnemu regulativnemu organu.

Primeri iz prakse v EU kažejo, da regulativni okviri že vključujejo nekatere spodbude za inovacije v razogljičenje. Nacionalni regulativni organi določen del finančnih sredstev iz reguliranega prihodka dodelijo reguliranim podjetjem posebej za naložbe v projekte in vrste inovacij v razogljičenje, za katere veljajo regulativna merila. Ta sredstva so vključena v regulativno bazo sredstev in so ustrezno amortizirana glede na specifično življenjsko dobo, vključno z donosom. Druga možnost je, da se takim naložbam omogoči dodaten donos na vložena sredstva (WACC). Italija in Francija sta uporabili takšen pristop ter dodaten donos (premija WACC) in s tem omogočili podporo naložbam v prenosno omrežje za zemeljski plin, pri čemer dodaten donos ni neposredno dodeljen inovacijskim projektom ali projektom razogljičenja, temveč morajo te naložbe v prenosno omrežje za zemeljski plin izpolnjevati še širša merila razogljičenja.

Iz razprav in dognanj v okviru CEER in ENTSOE se kaže potreba po usklajenih izhodiščih in merilih na ravni EU za obravnavo in spodbujanje inovacijskih projektov razogljičenja na področju zemeljskega plina, ki bi regulativnim organom v posameznih DČ omogočala več prožnosti pri obravnavi inovacijskih projektov razogljičenja sploh v povezavi z učinki iz sektorskega povezovanja. V nasprotnem primeru bodo naložbe v inovacijske projekte reguliranih podjetij pristale v predalu, saj bodo kljub svoji inovacijski naravnosti predstavljale preveliko tveganje za nastop neskladnosti zaradi potencialnega tveganja navzkrižnega subvencioniranja med regulirano in tržno dejavnostjo.

Nadzornik za skladnost,

mag. Dejan Koletnik

³ Study on the Future Role of Gas from a Regulatory Perspective (Ref: C17-GPT-04-01)

KAZALO:

1	UVOD	1
1.1	Pravni okvir zagotavljanja skladnosti	1
1.2	Opredelitev vertikalno integriranega podjetja	2
1.3	Lastniška struktura vertikalno integriranega podjetja	4
2	DOSEGANJE CILJEV PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI	7
3	PREGLED IZPOLNJEVANJA UKREPOV ZA URESNIČITEV CILJEV PROGRAMA	7
3.1	Pregled izpolnjevanja splošnih ukrepov za vse zaposlene	7
3.2	Zagotavljanje neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja	10
3.3	Register tveganj	15
3.4	Zaupnost podatkov	16
3.5	Razkrivanje in objava podatkov	17
3.6	Ravnanje do vertikalno integriranega podjetja pri upravljanju s podatki	17
3.7	Načrtovanje in izvajanje storitev	20
3.8	Zagotavljanje nediskriminatornega dostopa do prenosnega sistema	22
3.9	Zagotavljanje nediskriminatornih in preglednih postopkov	24
4	SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA	25
4.1	Priporočila o Programu za zagotavljanje skladnosti in njegovemu izvajanju	25
5	OBVEZNOSTI IN PRAVICE ZAPOSLENIH	25
6	KRŠITVE	25
6.1	Splošne kršitve	25
7	ZAKLJUČNE UGOTOVITVE	26

KRATICE:

CEE	Angl.: Central Eastern Europe
SZP	Stisnjeni zemeljski plin; angl.: Compressed natural gas (CNG)
DČ	Država članica
DPN	Državni prostorski načrt sprejet
EK	Evropska komisija
ENTSO	Angl.: European Network of Transmission System Operators for Gas (Evropsko združenje sistemskih operaterjev prenosnih plinovodnih omrežij)
EU	Evropska unija
EZ-1	Energetski zakon (Uradni list RS, št. 60/19 - uradno prečiščeno besedilo)
FID	Angl.: Final Investment Decision (za projekt je sprejeta končna odločitev o investiciji)
UZP	Utekočinjen zemeljski plin; angleško Liquefied Natural Gas (LNG)
MO	Mestna občina
MP	Merilna postaja
MRP	Merilno regulacijska postaja
NEP	Nacionalni energetski program
ODS	Operater distribucijskega sistema
OPS	Operater prenosnega sistema
PCI	Angl.: Project of Common Interest (projekt skupnega interesa)
TYNDP	Angl.: Ten-Year Network Development Plan (desetletni razvojni načrt omrežja)

1 UVOD

1.1 Pravni okvir zagotavljanja skladnosti

Družba Plinovodi d.o.o. na podlagi odločbe Javne agencije RS za energijo št. 533-100/2011-20/134 z dne 11. 7. 2012 in sklepa Vlade o imenovanju št. 36020-3/2012/3 z dne 25. 10. 2012 deluje kot neodvisni operater prenosnega sistema.

Za opravljanje dejavnosti operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina je družba Plinovodi pridobila odločbo o certificiranju št. 533-100/2011-20/134 z dne 11. 7. 2012, ki jo je izdal regulativni organ, to je Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) in v kateri je ugotovljeno, da izpolnjuje vse zahteve za neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina.

Na podlagi določil Direktive 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES (Uradni list EU, L 211, 14/08/2009, v nadaljevanju Direktiva 2009/73) in Energetskega zakona (Uradni list RS, št. 60/19 - uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju EZ-1) mora operater prenosnega sistema za izpolnjevanje zahtev o certificiranju izpolnjevati zahteve iz 189. do 202. člena EZ-1. EZ-1 v poglavju o neodvisnem operaterju prenosnega sistema določa tudi omejeno možnost medsebojnega povezovanja vertikalno integriranega podjetja z neodvisnim operaterjem prenosnega sistema.

Upošteva se tako Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1) kot EZ-1 izhaja, da je možnost vplivanja družbe Plinhold d.o.o. kot obvladujoče družbe v obdobju leta 2019 na upravljanje in poslovanje družbe Plinovodi kot odvisne družbe treba presojati z vidika zakonskih omejitev in zahtev glede zagotavljanja neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema zemeljskega plina mora v ta namen na podlagi 197. člena EZ-1 pripraviti Program za zagotavljanje skladnosti (v nadaljevanju program), ki določa cilje in ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja ter posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev teh ciljev.

Agencija za energijo Republike Slovenije (v nadaljevanju agencija) je 1. marca 2012 podala soglasje (št. 533-100/2011-08-134) k programu. Soglasje je začelo veljati 16. 7. 2012, to je z dnem dokončnosti odločbe o certificiranju operaterja prenosnega sistema.

Nadzorni organ je po predhodnem soglasju (št. 533-100/2011-16/134 z dne 12. 4. 2012) agencije imenoval nadzornika za skladnost, ki spremlja izvajanje programa in poroča nadzornemu organu ter izdaja priporočila o njegovem izvajanju.

Poročilo o izvajanju programa za zagotavljanje skladnosti v letu 2019 vsebuje predstavitev aktivnosti in ukrepov, ki so bili izvedeni za učinkovito izvajanje programa, s katerim se določajo posebne obveznosti, ki jih morajo izpolniti zaposleni pri izvajalcu gospodarske javne službe dejavnost operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina, to je v družbi Plinovodi d.o.o., glede zagotavljanja dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema

v skladu s pogoji in cilji Direktive 2009/73/ES o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in (EZ-1).

Nadzornik za skladnost pri spremljanju in izvajanju programa v letu 2019 ni ugotovil dodatnih vsebinskih pomanjkljivosti. Program, h kateremu je regulativni organ dal soglasje št. 533-100/2011-58/134, po oceni nadzornika za skladnost zajema aktivnosti in ukrepe, ki so potrebni za učinkovito preprečevanje diskriminatornega ravnanja zaposlenih.

Poročilo bo objavljeno na spletni strani družbe Plinovodi d.o.o. in posredovano regulativnemu organu ter nadzornemu svetu družbe Plinovodi d.o.o.

1.2 Opredelitev vertikalno integriranega podjetja

Vertikalno integrirano podjetje je določeno skladno z Direktivo 2009/73/ES in EZ-1. Je podjetje ali skupina podjetij plinskega gospodarstva, v katerih lahko nadzor izvaja ista oseba ali iste osebe, in sicer neposredno ali posredno, in v katerih podjetje ali skupina podjetij opravlja vsaj eno od dejavnosti prenosa, distribucije, UZP ali skladiščenja in vsaj eno od dejavnosti pridobivanja ali dobave zemeljskega plina.

Bistveni elementi definicije vertikalno integriranega podjetja so naslednji:

- da gre za eno ali več podjetij plinskega gospodarstva;
- da nadzor in izvajanje odločilnega vpliva nad omrežnimi dejavnostmi in dejavnostmi pridobivanja ali dobave energije izvaja ista oseba ali osebe;

Vertikalno integrirano podjetje ali njegov del so v letu 2019 sestavljala naslednja podjetja:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
- Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,
- Slovenski državni holding, d. d.

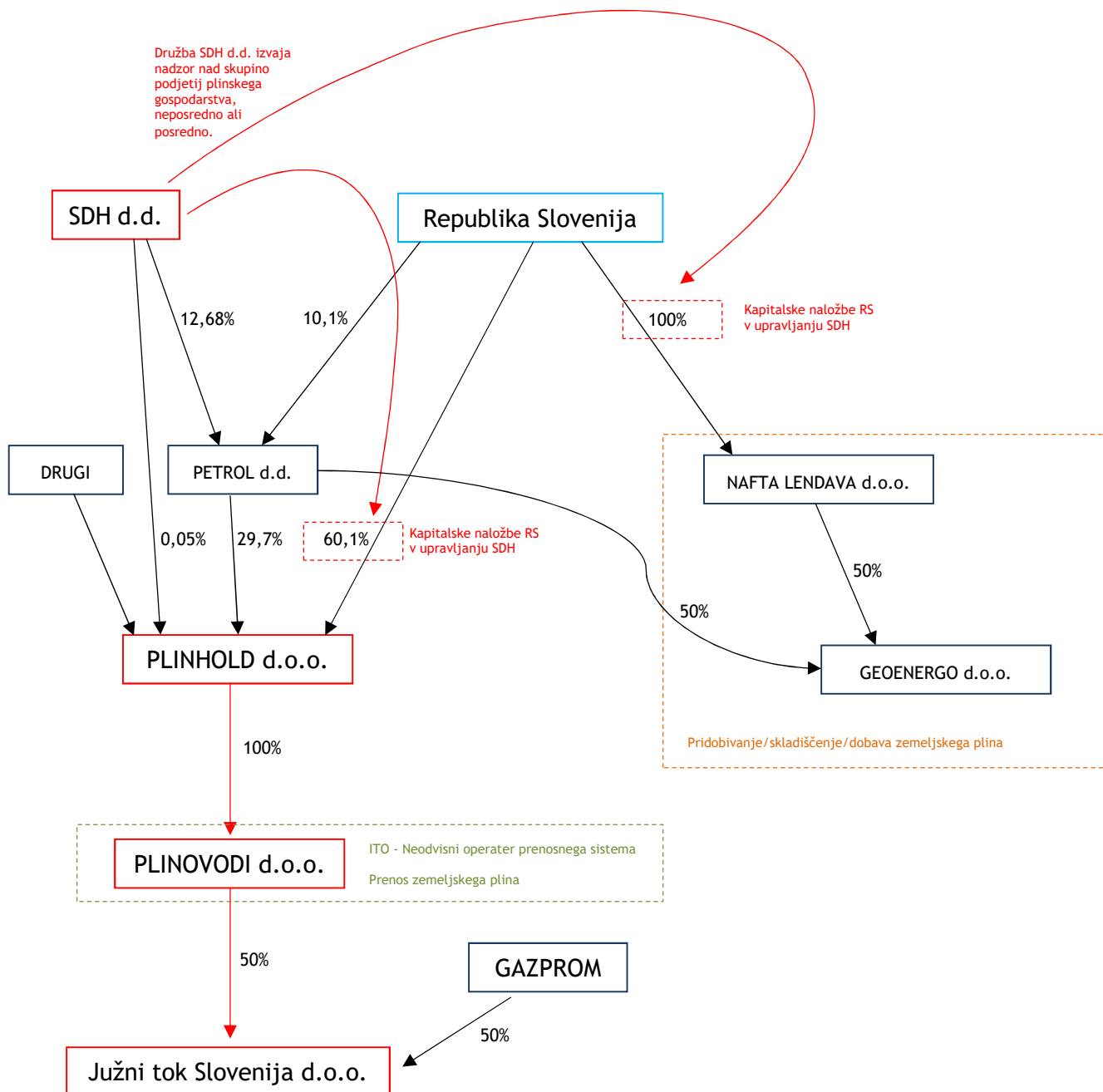
1.2.1 Skupina podjetij plinskega gospodarstva

Komisija je v svojih interpretacijah Direktive 2009/73/ES zavzemala stališče, da je treba določbe te direktive razlagati v smislu doseganja ciljev, ki jih zasleduje. Pri tem se sklicuje na doktrino »effet utile«, ki zahteva, da mora biti pravo EU interpretirano tako, da dosega predvideni učinek - v konkretnem primeru učinkovito ločevanje prenosa od proizvodnje ali dobave. Učinkovito ločevanje med omrežnimi in neomrežnimi dejavnostmi bi lahko bilo ogroženo, če bi lahko osebe, ki nadzirajo dobavno ali proizvodno podjetje, izkoristile svoj vpliv na neplinsko podjetje za posreden vpliv na prenosno ali distribucijsko podjetje. Zato Komisija v svojih stališčih opozarja, da je vsaj kar zadeva omejitve, ki veljajo za vodstvo in zaposlene v operaterju prenosnega sistema ter varovanje poslovno koristnih informacij, lahko obseg vertikalno integriranega podjetja širši in lahko tudi vključuje podjetja, ki niso podjetja plinskega gospodarstva.

V letu 2019 so skupino podjetij plinskega gospodarstva predstavljale družbe:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
- Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,

- Slovenski državni holding, d. d.
- Nafta Lendava, proizvodnja naftnih derivatov, d.o.o., Lendava
- Geoenergo, raziskave in pridobivanje surove nafte in zemeljskega plina d.o.o.

Slika 1: Lastniške povezave na dan 31. 12. 2019 med družbami, ki opravljajo dejavnosti proizvodnje ali dobave zemeljskega plina in dejavnost prenosa zemeljskega plina

Družba Nafta Lendava d.o.o. skladno z družbeno pogodbo opravlja med drugim tudi dejavnost pridobivanja nafte in zemeljskega plina. Njena pridružena družba Geoenergo d.o.o., ki je v 50-odstotnem lastništvu Nafte Lendava d.o.o., skladno z družbeno pogodbo

poleg pridobivanja zemeljskega plina opravlja še dejavnost distribucije in trgovanja s plinastimi gorivi.

SDH d.d. skupaj s kapitalsko naložbo države in Kapitalsko družbo d.d. predstavlja z 31,6- odstotnim deležem največjega delničarja v družbi Petrol d.d.

1.2.2 Izvajanje nadzora in odločilnega vpliva iste osebe

Nadzor je določen z Direktivo 2009/73/ES in pomeni kakršne koli pravice, pogodbe ali druga sredstva, ki vsak zase ali skupaj in ob upoštevanju ustreznih dejanskih ali pravnih okoliščin omogočajo izvajanje odločilnega vpliva v podjetju, zlasti z:

- a) lastništvom ali pravico do uporabe celotnega ali dela premoženja podjetja;
- b) s pravicami ali pogodbami, ki zagotavljajo odločilen vpliv na sestavo, glasovanje ali odločitve organov podjetja.

Družba SDH d.d. skupaj s podjetji Južni tok Slovenija d.o.o., Plinovodi d.o.o., Plinhold d.o.o., Nafta Lendava d.o.o. in Geoenergo d.o.o., predstavlja skupino podjetij plinskega gospodarstva, v katerih izvaja nadzor ena oseba, to je družba SDH d.d., in sicer neposredno ali posredno. Skupina teh podjetij opravlja vsaj eno od dejavnosti prenosa, distribucije, UZP ali skladiščenja in vsaj eno od dejavnosti pridobivanja ali dobave zemeljskega plina.

1.3 Lastniška struktura vertikalno integriranega podjetja

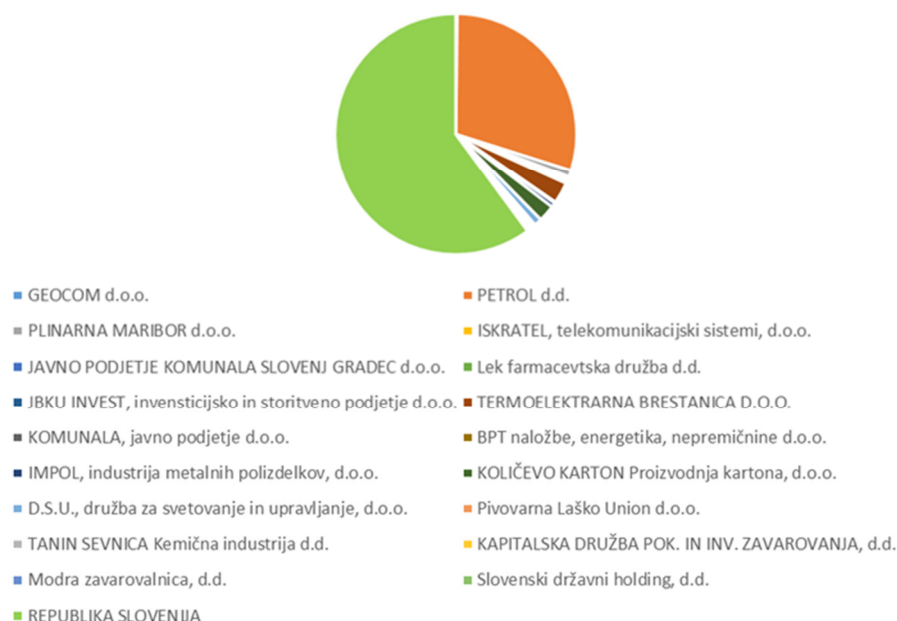
Družba Plinovodi je v skladu z ZGD-1 pravno samostojna družba, ki je bila od 1. 1. 2017 do 27. 6. 2017 povezana družba z družbo Geoplin, ker je imela družba Geoplin večinski delež, in sicer 100-odstotni delež v družbi Plinovodi. Na podlagi statusnega preoblikovanja družbe Geoplin je bil na podlagi oddelitve z dnem 28. 6. 2017 opravljen prenos delov premoženja družbe Geoplin na novo družbo, to je družbo Plinhold, ki se je ustanovila zaradi oddelitve (oddelitev z ustanovitvijo nove družbe). Družba Plinovodi je od 28. 6. 2017 povezana družba z družbo Plinhold, v kateri ima družba Plinhold večinski delež, in sicer 100-odstotni delež v družbi Plinovodi.

Konec decembra 2017 je bila zaključena transakcija menjave poslovnih deležev v družbah Geoplin in Plinhold med družbenikoma -Republiko Slovenijo (v nadaljevanju država) in družbo Petrol, na podlagi sklenitve notarske listine o menjavi poslovnih deležev.

Družba Petrol je tako postala 49,56-odstotna lastnica družbe Geoplin, država pa 52,26-odstotna lastnica družbe Plinhold, pri čemer pa je država v Geoplinu ohranila 25,01-odstotni lastniški delež. Sklep o menjavi poslovnih deležev je postal pravnomočen 22. 2. 2018, kar je bil pogoj za sklenitev pogodbe o prodaji in nakupu poslovnega deleža SDH in KAD v družbi Geoplin. Na podlagi te pogodbe sta SDH in KAD prodala svoja poslovna deleža v družbi Geoplin kupcu - družbi Petrol.

Država je z nakupom poslovnih deležev družbe Zavarovalnica Triglav (prej Salnal) v družbi Plinhold pridobila dodatni 7,84-odstotni lastniški delež v, s čimer se je skupni lastniški delež države v družbi Plinhold povečal na 60,10 %.

Lastniška struktura družbe PLINHOLD d.o.o.

Slika 2: Lastniška sestava družbe Plinhold na dan 31. 12. 2019

Zap.	Naziv družbenika družbe Plinhold	Delež v %
1.	GEOCOM d.o.o.	0,19 %
2.	Petrol d.d.	29,70 %
3.	PLINARNA MARIBOR d.o.o.	0,92 %
4.	ISKRATEL, telekomunikacijski sistemi, d.o.o., Kranj	0,15 %
5.	JAVNO PODJETJE KOMUNALA SLOVENJ GRADEC d.o.o.	0,34 %
6.	Lek farmacevtska družba d.d.	0,40 %
7.	JBKU INVEST, investicijsko in storitveno podjetje d.o.o.	0,06 %
8.	TERMOELEKTRARNA BRESTANICA D.O.O.	2,84 %
9.	KOMUNALA, javno podjetje d.o.o.	0,09 %
10.	BPT naložbe, energetika, nepremičnine d.o.o.	0,07 %
11.	IMPOL, industrija metalnih polizdelkov, d.o.o.	0,61 %
12.	KOLIČEVO KARTON Proizvodnja kartona, d.o.o.	2,23 %
13.	D.S.U., družba za svetovanje in upravljanje, d.o.o. - RS	1,02 %
14.	Pivovarna Laško Union d.o.o.	0,14 %
15.	TANIN SEVNICA Kemična industrija d.d.	0,38 %
16.	KAPITALSKA DRUŽBA POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA, d.d.	0,43 %
17.	Slovenski državni holding, d.d.	0,05 %
18.	Republika Slovenija	60,1 %

Tab 1: Lastniška sestava družbe Plinhold na dan 31. 12. 2019 v odstotkih

Edini družbenik družbe Plinovodi, tj. družba Plinhold, je od 22. 2. 2018, ko je sklep o menjavi poslovnih deležev postal pravnomočen, v večinski državni lasti, kar se je v letu 2018 neposredno odražalo tudi na področju vsebin in obsegu predpisov ter priporočil SDH, ki jih je družba Plinovodi upoštevala. Skladno z EZ-1 družba Plinovodi opravlja dejavnost operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina, družba Plinhold pa dejavnost finančnih storitev (razen zavarovalništva in dejavnosti pokojninskih skladov) in dejavnost holdingov. Skupaj družbi tvorita vertikalno integrirano podjetje.

Edini družbenik družbe Plinovodi, tj. družba Plinhold, je od 22. 2. 2018 v večinski državni lasti. Država ima na dan 60,1 odstotni delež, ki ga upravlja družba SDH d.d.

Kljub lastniški spremembi družbe Plinovodi v letu 2017 predstavlja družba Plinovodi še naprej del vertikalno integriranega podjetja skladno z EZ-1, saj gre za skupino podjetij plinskega gospodarstva, znotraj katere se izvaja tudi dejavnost prenosa zemeljskega plina, pri čemer lahko ista oseba ali osebe izvajajo nadzor v smislu 17. točke 159. člena EZ-1, saj ima oseba neposredno ali posredno možnost izvajati odločilen vpliv na podjetje, ki je operater prenosnega sistema, kar se tiče uporabe celotnega ali dela premoženja tega podjetja, sestave, glasovanja ali odločitev organov podjetja.

Republika Slovenija ima na dan 31. 12. 2019 večinski poslovni delež v družbi Plinhold d.o.o., neposredno 60,1 % s katerim upravlja družba SDH. Svoja korporativna upravičenja skladno z ZGD do družbe Plinhold, družba SDH izvaja še posredno prek družb, v katerih ima Republika Slovenija ali SDH poslovni delež in ga SDH upravlja (KAD d.d., D.S.U. d.o.o, Petrol d.d.).

Družba Petrol d.d. je drugi največji družbenik družbe Plinhold v 29,70- odstotnem deležu. Družba Petrol d.d. opravlja tudi dejavnost trgovanja in dobave zemeljskega plina. V letu 2019 je družba Petrol d.d. uresničevala svoja korporativna upravičenja skladno z ZGD in družbeno pogodbo do družbe Plinhold glede izvrševanja glasovalnih pravic, imenovanja članov nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo družbo Plinhold.

Družba EKOPUR, poslovne storitve in upravljanje investicij, d.o.o., je bila pripojena družbi Petrol d.d. in izbrisana 13. 12. 2018.

2 DOSEGANJE CILJEV PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI

Cilji programa so:

- zagotavljanje dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Direktive 2009/73/ES, uredb Evropske skupnosti in vsakokrat veljavne nacionalne zakonodaje;
- dosledno in dejansko spoštovanje načela preglednosti in nediskriminatornosti v odnosu do vseh udeležencev na trgu, še posebej v odnosih z vertikalno integriranim podjetjem;
- varovanje tajnosti poslovno občutljivih podatkov, ki jih dobi med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti operater prenosnega sistema;
- preprečevanje diskriminatornega razkrivanja poslovno koristnih podatkov.

3 PREGLED IZPOLNJEVANJA UKREPOV ZA URESNIČITEV CILJEV PROGRAMA

3.1 Pregled izpolnjevanja splošnih ukrepov za vse zaposlene

Nadzornik za skladnost je v letu 2019 nadziral izpolnjevanje splošnih ukrepov za uresničitev ciljev programa s strani zaposlenih. Po informacijah, s katerimi je nadzornik za skladnost razpolagal, nihče od zaposlenih v letu 2019 ni izvajal nobenih posrednih ali neposrednih navodil vertikalno integriranega podjetja v zvezi z izvajanjem vsakodnevnih dejavnosti operaterja prenosnega sistema, upravljanjem sistema ali dejavnostmi, potrebnimi za pripravo 10-letnega razvojnega načrta.

Vsi zaposleni pri operaterju prenosnega sistema v strukturi upravljanja so v letu 2019 zagotavljali dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji Direktive 2009/73/ES in EZ-1. Zaposleni skrbijo, nadzornik za skladnost pa nadzira, da so ti pogoji izpolnjeni ves čas veljavnosti certifikata oziroma izvajanja gospodarske javne službe dejavnosti operaterja prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema mora pravočasno obveščati nadzornika za skladnost in regulativni organ o vseh načrtovanih transakcijah, zaradi katerih bi bila potrebna ponovna proučitev pogojev za izdajo certifikata. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da na podlagi prejetih informacij, ki jih je prejel s strani zaposlenih v letu 2019, ni bilo takšne, zaradi katere bi bila potrebna ponovna proučitev pogojev za izdajo certifikata.

Zaposleni, ki so pri operaterju prenosnega sistema odgovorni za upravljanje, vključno s tistimi, ki so odgovorni za izvršno upravljanje, so zagotavljali dejansko neodvisnost, tako da nobena od teh oseb ni imela nobene druge poklicne funkcije ali odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa v nobenem delu vertikalno integriranega podjetja, ki ni operater prenosnega sistema, ter od njega niso pridobivale finančnih koristi ali imeli poslovnega odnosa z njegovimi delničarji oziroma družbeniki s kontrolnim deležem. Zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, in tiste osebe, ki neposredno poročajo poslovodstvu družbe o zadevah, povezanih z obratovanjem, vzdrževanjem in razvojem omrežja, so podpisali izjavo za leto 2019, s katero so potrdili svojo neodvisnost, kot to določa EZ-1.

Plačilo oseb, odgovornih za upravljanje, in članov uprave ter zaposlenih pri operaterju prenosnega sistema v letu 2019 ni bilo odvisno od dejavnosti ali rezultatov vertikalno integriranega podjetja.

Poslovodstvo operaterja prenosnega sistema je samostojno v okviru svojih pristojnosti in odgovornosti sprejemalo potrebne odločitve in opravljalo potrebna dejanja za zagotavljanje neodvisnega ravnanja operaterja prenosnega sistema.

Vsi zaposleni pri operaterju prenosnega sistema v strukturi upravljanja so razkrivali podatke, ki so potrebni za konkurenčno delovanje trga na način, da so bili podatki sproti in nediskriminatorno objavljeni na spletni strani (www.plinovodi.si), tako da so uporabnikom prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pravočasne in zanesljive podatke, nadzornik za skladnost pa je to preverjal.

Zaposleni so redno objavljali vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti ter aktualni ponudbi in povpraševanju na sekundarnem trgu.

3.1.1 Priprava 10-letnega razvojnega načrta omrežja za obdobje 2020-2029

Na podlagi 200. člena EZ-1 mora operater prenosnega sistema vsako leto najkasneje do 1. junija, po posvetovanju z vsemi ustreznimi zainteresiranimi stranmi, sprejeti in predložiti agenciji 10-letni razvojni načrt omrežja za obdobje 2020-2029 (v nadaljevanju razvojni načrt), ki mora temeljiti na obstoječi in predvideni ponudbi in povpraševanju in mora vsebovati učinkovite ukrepe za zagotovitev ustreznosti sistema in zanesljivosti oskrbe. Za prva tri leta tega načrta mora operater prenosnega sistema priložiti tudi naložbeni načrt, usklajen z razvojnimi načrtom in izdelan v skladu z metodologijo, kot je določena v EZ-1.

Operater prenosnega sistema je 10. 4. 2019 začel 30-dnevno javno posvetovanje o razvojnem načrtu prenosnega plinovodnega omrežja za obdobje 2020-2029. Poleg objave posvetovanja na svoji spletni strani je operater prenosnega sistema še posebej pisno pozval pomembnejše akterje na energetske področju, vse distributerje zemeljskega plina, nosilce bilančnih skupin in lokalne skupnosti, ki so trenutno za uporabo zemeljskega plina bolj zanimive. V času razgrnitve predloga razvojnega načrta je operater prenosnega sistema prejel pripombe štirih zainteresiranih strani. Vse pripombe je operater prenosnega sistema predložil v vednost agenciji.

Nadzornik za skladnost je pri pripravi razvojnega načrta aktivno sodeloval s pripravljavci razvojnega načrta v družbi in se redno udeleževal sestankov, s čimer je spremljal potek dejavnosti in zagotavljal, da so te potekale pregledno in nepristransko ter skladno z EZ-1. Nadzornik za skladnost je pri tem spremljal tudi dejavnosti nadzornega organa, da ni sprejemal kakršnih koli odločitev, ki bi vplivale na dejavnosti, ki so potrebne za pripravo razvojnega načrta omrežja v skladu z 200. členom EZ-1 ali bi bile z njimi povezane.

Regulativni organ se je skladno z določbo šestega odstavka 200. člena EZ-1 o razvojnem načrtu posvetoval z vsemi dejanskimi in možnimi uporabniki sistema, in sicer na odprt in pregleden način, tako da je 12. 6. 2019 na svoji spletni strani objavil razvojni načrt ter pozval vse dejanske in možne uporabnike sistema k dajanju pripomb. V času posvetovalnega postopka, ki se je zaključil 15. 7. 2019, regulativni organ k objavljenemu razvojnemu načrtu ni prejel nobene pripombe oziroma predloga.

Regulativni organ je proučil predloženi razvojni načrt in naložbeni načrt ter operaterju prenosnega sistema v dopisu z dne 9. 9. 2019 podal svoje pripombe in predloge tako k razvojnemu kot tudi naložbenemu načrtu. Pri proučitvi načrtov je regulativni organ pozval operaterja prenosnega sistema, da ponovno prouči razvojni in naložbeni načrt z vidika optimalnega in gospodarnega načrtovanja naložb, predvsem zaradi velike negotovosti glede nadaljnega razvoja trga z zemeljskim plinom in zakupa prenosnih zmogljivosti v Sloveniji, kar v regiji povečuje naložbena tveganja. Zato je treba vsako naložbo proučiti tudi z vidika prihodnjega vpliva na omrežnino za prenosni sistem. Še zlasti je treba ustrezno pretehtati koristi naložb glede na stroške in tveganja. Regulativni organ je menil, da bi prekomerno investiranje v naložbe, ki ne povečujejo rabe plina in posledično zakupa zmogljivosti ter v svoji dobi koristnosti ne povrnejo vloženih sredstev, lahko vodilo v negospodarno poslovanje operaterja prenosnega sistema. Še zlasti to velja za naložbe, ki niso nujno potrebne za varno in zanesljivo obratovanje prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema je v dopisu z dne 15. 10. 2019 regulativnemu organu posredoval dopolnjeni različici razvojnega in naložbenega načrta.

Regulativni organ je dopolnjeni verziji obeh dokumentov proučil in pri tem ugotovil, da operater prenosnega sistema ni upošteval nekaterih pripomb regulativnega organa oziroma jih je upošteval samo delno. Zato je regulativni organ v dopisu 4. 12. 2019 operaterja prenosnega sistema ponovno pozval, da dopolni razvojni in naložbeni načrt v skladu s pripombami regulativnega organa.

Regulativni organ je 23. 1. 2020 prejel tretjo, dopolnjeno verzijo razvojnega in naložbenega načrta ter pregled pripomb in predlogov s pojasnili. Ugotovil je, da je operater prenosnega sistema v celoti upošteval večino pripomb, dve pripombi pa je upošteval samo delno. Dodatna pojasnila, ki jih je v zahtevi 11. 2. 2020 podal regulativni organ, so se nanašala predvsem na podrobnejše informacije in obrazložitve. Operater prenosnega sistema je pripombe upošteval, jih vključil v končne vsebine dokumentov ter 6. 3. 2020 v dopisu seznanil regulativni organ, ki še izvaja postopek presojanja ustreznosti dodatnih pojasnil.

Nadzornik za skladnost od zaposlenih ali tretjih oseb ni prejel nobenih informacij, ki bi nakazovale na kakršna koli neposredna navodila s strani vertikalno integriranega podjetja v zvezi z izvajanjem vsakodnevnih dejavnosti operaterja prenosnega sistema, upravljanjem omrežja ali dejavnostmi, potrebnimi za pripravo razvojnega načrta.

3.1.2 Naložbeni načrt

Naložbe, ki imajo podlago v razvojnem in naložbenem načrtu, je operater prenosnega sistema načrtoval tako, da nepristransko zagotavljajo odpravo ozkih grl v sistemu in dolgoročno zmogljivost sistema, ki bo zadostila razumnemu povpraševanju in zanesljivosti oskrbe, še posebej brez pristranskih koristi vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

Pristojni poslovodni organ operaterja prenosnega sistema je naložbeni načrt pravočasno predložil regulativnemu organu skupaj z razvojnimi načrtom omrežja za obdobje 2020-2029. Regulativni organ še izvaja postopek presojanja ustreznosti dodatnih pojasnil in preverja,

ali je naložbeni načrt izdelan v skladu z metodologijo za naložbeni načrt, kot to določa drugi odstavek 200. člena EZ-1, ter usklajen z razvojnim načrtom omrežja za obdobje 2020-2029.

3.1.3 Komercialni in finančni odnosi z vertikalno integriranim podjetjem

Vertikalno integrirano podjetje ali njegov del sestavljajo naslednja podjetja:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
- Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,
- Slovenski državni holding, d.d.

Družba Plinhold v letu 2019 ni imela drugih neposredno povezanih družb, ki bi bile v njeni 100-odstotni lasti, razen družbe Plinovodi.

Družba Plinovodi v letu 2019 z vertikalno integriranim podjetjem ali z njim povezano družbo ali na pobudo ali v interesu teh družb ni sklenila nobenega pravnega posla, tudi ni storila ali opustila nobenega dejanja na pobudo ali v interesu teh podjetij ali z njimi povezanih družb, kjer bi prišlo do prikrajšanja družbe. Prav tako družba ni prejela nobenih nadomestil za prikrajšanje, ker take pogodbe ni sklenila.

Operater prenosnega sistema regulativnemu organu ni predložil v soglasje nobene komercialne in finančne pogodbe ali sporazuma z vertikalno integriranim podjetjem, ker v obravnavanem koledarskem obdobju take pogodbe ni sklenil.

Vsi zaposleni so v vseh komercialnih in finančnih odnosih z vertikalno integriranim podjetjem obvezani, da ravnajo izključno pod tržnimi pogoji. Operater prenosnega sistema je vodil natančno evidenco (arhiv) komercialnih in finančnih odnosov, s katerimi je bil seznanjen tudi nadzornik za skladnost.

3.2 Zagotavljanje neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja

3.2.1 Pregled izpolnjevanja ukrepov za osebe, odgovorne za izvršno upravljanje

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, vključno s tistimi, ki tem osebam neposredno poročajo o zadevah povezanih z obratovanjem, vzdrževanjem in razvojem omrežja v letu 2019 pri operaterju prenosnega sistema niso imele poslovnega odnosa z njegovimi družbeniki s kontrolnim deležem. Nadzornik za skladnost je prejel pisno izjavo teh oseb, da v letu 2019 niso imeli odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa v delu vertikalno integriranega podjetja, ki ni operater prenosnega sistema (Plinhold in SDH), in od njega niso pridobivali finančnih koristi ali imeli poslovnega odnosa z njegovimi delničarji oziroma družbeniki s kontrolnim deležem.

Zaposleni so v letu 2019 vse dejavnosti, procese in vse naloge oziroma poslovanje izvajali neodvisno in s službami, organiziranimi v okviru pravne osebe operaterja prenosnega sistema.

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, zagotavljajo, nadzornik za skladnost pa spremlja, da noben del vertikalno integriranega podjetja ne daje operaterju prenosnega sistema v

najem svojega osebja ali zanj opravlja storitev ali zanj najema osebja, zaposlenega v drugem delu vertikalno integriranega podjetja, ali za operaterja prenosnega sistema opravlja storitev, ki jo upravlja drugi del vertikalno integriranega podjetja. Nadzornik za skladnost je pri pregledu potencialnih razmerij v letu 2019 ugotovil, da operater prenosnega sistema ne razpolaga s pogodbami, ki bi bile v nasprotju s temi določili.

Zaposleni so pri sodelovanju z regulativnim organom ali z državnimi organi delovali samostojno in neodvisno od vertikalno integriranega podjetja ter pri tem posebno skrb namenjali zagotavljanju nediskriminatornosti in pri tem spodbujali delovanje trga z zemeljskim plinom.

Zaposleni so pripravljali finančne načrte družbe in posamezne politike za izvrševanje le-teh, tako da vertikalno integriranemu podjetju ni bil omogočen dostop do informacij ali zbirov podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Ekonomski sektor pri operaterju prenosnega sistema ima v ta namen izdelane in usklajene obrazce za konsolidirano poročanje vertikalno integriranega podjetja (obvladujoče družbe) skladno z ZGD-1 in EZ-1 na način, da vertikalno integriranemu podjetju niso bile razkrite informacije ali zbir podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, so pripravljale razvojno strategijo družbe in posamezne politike za izvrševanje razvojne strategije neodvisno od vertikalno integriranega podjetja, tako da je zagotovljena stalna dobičkonosnost družbe največ v višini, ki jo regulativni organ priznava kot upravičen donos na sredstva.

Regulativni organ je bil v letu 2019 obveščen o evidenci vseh sklenjenih pogodb o prenosu z uporabniki sistema različnih ročnosti, o bilančnih pogodbah ter tekoče o vseh novih sklenjenih pogodbah.

Pri pripravi politike zadolževanja družbe in predlaganju stopnje zadolževanja družbe so zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, upoštevali kapitalsko sposobnost družbe.

Politika zadolževanja družbe in stopnja zadolževanja družbe izhajata iz sprejetega razvojnega načrta, ki temelji na obstoječi in predvideni ponudbi in povpraševanju ter naložbenem načrtu. Pri tem je operater prenosnega sistema upošteval omejitve, ki izhajajo iz splošnih aktov regulativnega organa, ter omejitve, ki izhajajo iz podpisane finančne pogodbe z Evropsko investicijsko banko (v nadaljevanju EIB), in garancijske pogodbe z bankami, ki so garanti.

Zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, so pri izpolnjevanju okoljskih zahtev s strani uporabnikov prenosnega sistema zagotavljali, da so le-te izpolnjene na nediskriminatorni način. Izvedena je bila tudi zunanja presoja skladnosti z zahtevami ISO 14001:2004.

3.2.2 Vertikalno integrirano podjetje - Plinhold

Edini družbenik operaterja prenosnega sistema, to je družba Plinhold, je sklical štiri seje skupščine, na katerih:

- se je seznanil s sprejetim Letnim poročilom družbe Plinovodi d.o.o. za poslovno leto 2018;
- se je seznanil s sprejetim sklepom o uporabi bilančnega dobička za leto 2018;
- je odpoklical g. Jožeta Dimnika kot člana Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o.;
- je imenoval g. Hinka Šolinca za člana Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o.;
- je odločal o višini in načinu plačil članom Revizijske komisije Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o., ki so člani Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o.

Nadzornik za skladnost je v letu 2019 spremljal, da vertikalno integrirano podjetje ni neposredno ali posredno po svojih predstavnikih v organih operaterja prenosnega sistema določalo ravnanja operaterja prenosnega sistema pri dejavnostih in upravljanju sistema ter zagotavljanju konkurenčnosti tega delovanja ali pri dejavnostih, potrebnih za pripravo 10-letnega načrta za razvoj omrežja.

Vertikalno integrirano podjetje ni določalo ravnanja operaterja prenosnega sistema pri dejavnostih in upravljanju sistema.

Vertikalno integrirano podjetje se je v letu 2019 vzdržalo vseh dejanj, ki bi operaterja prenosnega sistema ovirala pri izpolnjevanju obveznosti EZ-1 ali nanj vplivale, ter od operaterja prenosnega sistema ni zahtevalo, da mora od njega pridobiti kakršna koli dovoljenja za izpolnjevanje teh obveznosti.

Družba Plinhold opravlja dejavnost finančnih storitev in dejavnost holdingov. Računovodske izkaze operaterja prenosnega sistema je v letu 2019 revidiral revizor, ki je revidiral računovodske izkaze v družbi Plinhold.

Za revizorja SDH d.d. in Skupine SDH d.d. za poslovna leta 2018, 2019 in 2020 je bila imenovana revizijska družba BDO Revizija d.o.o., Cesta v Mestni log 1, Ljubljana.

3.2.3 Nadzorni organ

Nadzorni organ operaterja prenosnega sistema je med poslovnim letom 2019 v okviru svojih pristojnosti aktivno spremljal in nadziral poslovanje družbe Plinovodi d.o.o. skladno z ZGD-1 in z omejitvami, kot jih določa EZ-1. Nadzorni organ družbe Plinovodi d.o.o. sestavlja šest članov, ki so imenovani oziroma izvoljeni za obdobje štirih let.

V obravnavanem obdobju je deloval v naslednji sestavi:

- Tibor Šimonka, član od 1. 6. 2014, od 15. 9. 2014 predsednik, od 1. 6. 2018 dalje ponovno imenovanje za člana in predsednika NS,
- Peter Grašek, član od 1. 2. 2018, namestnik predsednika od 20. 3. 2018,
- Aleš Šuštar, član od 7. 4. 2017,
- Rok Vozel, član od 7. 4. 2017,
- Jože Dimnik, član od 1. 2. 2018 do 24. 7. 2019,
- Alojz Kovše, član od 1. 2. 2018,
- Hinko Šolinc, član od 25. 7. 2019.

Med najpomembnejše obravnave v letu 2019 sodijo vsebine, pri katerih je nadzorni organ:

- se seznanil s kriznim komuniciranjem in komunikacijskim načrtom v primeru izrednih in nepredvidenih dogodkov na prenosnem sistemu zemeljskega plina družbe Plinovodi d.o.o. za zagotovitev ustrezne komunikacije s pristojnimi organi, uporabniki in javnostjo;
- se seznanil z upravljanjem s kibernetiko varnostjo v družbi Plinovodi d.o.o.;
- se seznanil s Poročilom o izvajanju Finančnega načrta za leto 2018;
- sprejel Letno poročilo družbe Plinovodi d.o.o. za poslovno leto 2018 ter obravnaval Poročilo o odnosih do povezanih družb za leto 2018 skupaj s Poročilom neodvisnega revizorja in Izjavo posloводства, ki je sestavni del Poročila o odnosih do povezanih družb in tudi sestavni del poslovnega poročila;
- se seznanil s Poročilom o delu Nadzornega sveta za leto 2018;
- odločal o uporabi bilančnega dobička leta 2018;
- soglašal z odtujitvami oziroma obremenitvami zemljišč;
- se seznanil s četrletnimi Poročili o izvajanju finančnega načrta;
- za revizijo Letnega poročila za leta 2019, 2020 in 2021 imenoval revizijsko družbo PricewaterhouseCoopers d.o.o., Ljubljana;
- se seznanil z gradivom Obveznosti po zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o revidiranju;
- začel postopek za ustanovitev tričlanske revizijske komisije Nadzornega sveta družbe Plinovod d.o.o.;
- se seznanil s Poročilom o izvajanju programa za zagotavljanje skladnosti v letu 2018 v družbi Plinovodi d.o.o.;
- se seznanil z gradivom o razvoju prenosnega sistema in trajnostni projekti - informacija in zaključek javnega posvetovanja o osnutku Razvojnega načrta prenosnega plinovodnega omrežja za obdobje 2020-2029;
- se seznanil s postopkom v zvezi z vlogo za omrežnino za leti 2020 in 2021,
- potrdil Finančni načrt za obdobje 2020-2022;
- sprejel Poslovnik o delu Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o.;
- z dnem 1. 1. 2020 ustanovil Revizijsko komisijo Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o.;
- se seznanil s postopkom za imenovanje članov Revizijske komisije Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o. ter imenoval predsednika in dva člana Revizijske komisije Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o.;
- sprejel spremembe in dopolnitve Politike upravljanja družbe Plinovodi d.o.o.

Nadzornik za skladnost se je udeležil vseh sej nadzornega sveta in na sejah podajal mnenja, predloge in opozarjal na morebitne kršitve programa, ki sta jih poslovodni organ in nadzorni organ upoštevala.

Nadzorni organ v letu 2019 ni sprejemal odločitev, ki bi vplivale na dejavnosti, ki so potrebne za pripravo razvojnega načrta omrežja v skladu z EZ-1 ali bi bile povezane z njimi, in ni preprečeval sprejemanja nobenih odločitev, zaradi česar bi se lahko preprečile ali zadržale naložbe, ki bi se morale v skladu z razvojnimi načrtom omrežja izvesti v naslednjih treh letih.

3.2.4 Poročilo neodvisnega revizorja k letnemu poročilu

Revizijska družba PricewaterhouseCoopers d.o.o. je 11. 3. 2020 izvedla revizijo računovodskih izkazov družbe Plinovodi d.o.o. v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja (MSR).

Računovodski izkazi družbe so obsegali:

- bilanco stanja na dan 31. 12. 2019,
- izkaz poslovnega izida in izkaz drugega vseobsegajočega donosa za tedaj končano leto,
- izkaz gibanja kapitala za tedaj končano leto,
- izkaz denarnih tokov za tedaj končano leto,
- pojasnila k računovodskim izkazom, ki vsebujejo tudi bistvene računovodske usmeritve in druge pojasnjevalne informacije.

Po mnenju revizijske družbe računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pošteno predstavljajo finančni položaj družbe Plinovodi d.o.o. na dan 31. 12. 2019 ter njen poslovni izid in denarne tokove za tedaj končano leto v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi.

3.2.5 Poročilo neodvisnega revizorja o omejenem zagotovilu

Revizijska družba PricewaterhouseCoopers d.o.o. je pregledala poročilo o odnosih do povezanih družb, ki ga je pripravilo poslovodstvo družbe Plinovodi d.o.o. 10. 3. 2020. Poročilo prikazuje vse pravne posle, ki jih je družba Plinovodi d.o.o. sklenila v poslovnem letu, ki se je končalo na dan 31. 12. 2019 z obvladujočo družbo ali z njo povezanimi družbami ali na pobudo ali v interesu teh družb, in vsa druga dejanja, ki jih je storila ali opustila na pobudo ali v interesu teh družb v preteklem poslovnem letu, skladno s tretjim, četrtem in petim odstavkom 545. člena Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/06 z dne 19. 4. 2006 s spremembami; ZGD-1).

V okviru obsega opravljenega dela je revizijska družba med drugim izvedla naslednje postopke:

- na podlagi razgovora s poslovodstvom in drugimi osebami v družbi se je revizijska družba seznanila s postopki, ki jih družba Plinovodi d.o.o. uporablja za prepoznavanje pogodb in poslov s povezanimi osebami, ki jih je treba vključiti v poročilo, ter z načinom določanja višine nadomestil in povračil pri poslih, ki so predstavljeni v poročilu, in ugotavljanja morebitnega prikrajšanja;
- analitične postopke za preverjanje skladnosti navedb v poročilu s poslovnimi knjigami družbe Plinovodi d.o.o.

Narava in obseg postopkov revizijske družbe sta bila določena glede na oceno tveganja in strokovno presojo revizijske družbe, da pridobi omejeno zagotovilo, in ne vključuje mnenja o ustreznosti politike transfernih cen.

Pri poslih dajanja omejenega zagotovila so postopki zbiranja dokazov bolj omejeni kot pri poslih dajanja sprejemljivega zagotovila, zato je danega manj zagotovila kot pri poslu

dajanja sprejemljivega zagotovila oziroma revidiranja. Revizijska družba meni, da pridobljeni dokazi zadoščajo in so ustrezna podlaga za izdajo sklepa.

Na podlagi opravljenih postopkov in pridobljenih dokazov revizijska družba potrjuje, da ni opazila ničesar, zaradi česar ne bi verjela, da:

- da so v poročilu o odnosih do povezanih družb za leto, ki se je končalo 31. decembra 2019, navedbe v vseh pomembnih pogledih točne;
- da ni bila pri pravnih poslih, navedenih v poročilu, glede na okoliščine, ki so bile znane ob sklenitvi teh poslov, vrednost izpolnitve družbe v pomembnem pogledu nesorazmerno visoka;
- da ne obstajajo okoliščine, ki bi glede drugih dejanj, navedenih v poročilu, kazale bistveno drugačno oceno prikrajšanosti od tiste, ki jo je dalo poslovodstvo družbe,

vse ob upoštevanju opredeljenih sodil.

3.3 Register tveganj

Nadzornik za skladnost ima za namen učinkovitega upravljanja s tveganji pri zagotavljanju dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja skladno s pogoji Direktive 2009/73/EK, EZ-1 in Odločbe o certificiranju vzpostavljen register tveganj, ki temelji na pojasnilih in priporočilih, ki jih je izdala Evropska komisija v zvezi z ločevanjem operaterjev prenosnih sistemov od dejavnosti dobave in proizvodnje. Z registrom tveganj nadzornik za skladnost identificira in oceni tista področja oziroma aktivnosti v družbi, ki predstavljajo največje tveganje za nastanek neskladnosti s programom in lahko vplivajo na stopnjo neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema.

Register tveganj je sistematični proces strokovnih sodb o verjetnih škodljivih ravnanjih in dogodkih. Predstavlja seznam prepoznanih tveganj za nastanek neskladnosti, kjer so ocenjene kategorije »vpliv dogodka« in »verjetnost nastanka dogodka«.

Na podlagi registra tveganj je nadzornik za skladnost v obravnavanem obdobju prepoznal največje tveganje pri varovanju in objavi podatkov.

Z registrom tveganj se tveganja za nastop neskladnosti ustrezno upravljajo, so identificirana in ocenjena. Na podlagi registra tveganj je nadzornik za skladnost zaposlenim predlagal ukrepe, ki zmanjšujejo stopnjo tveganj za nastop neskladnosti.

Glavne skupine prepoznanih tveganj nadzornika za skladnost skladno s programom so:

- splošno tveganje diskriminatornega ravnanja (tveganja, da zaposleni ne zagotavljajo dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema, še posebej v povezavi z vertikalno integriranim podjetjem);
- tveganja glede varovanja in objave podatkov (tveganja, da zaposleni ne varujejo tajnosti poslovno občutljivih podatkov in ne zagotavljajo preglednosti in nediskriminatornosti z objavo podatkov);
- tveganja pri izvajanju storitev (tveganje, da zaposleni vseh storitev brez kakršne koli diskriminacije ne nudijo vsem uporabnikom prenosnega sistema pod enakimi pogoji);
- tveganja pri zagotavljanju nediskriminatornega dostopa do prenosnega omrežja (tveganje, da zaposleni ne zagotavljajo dostopa tretjih strani do prenosnega omrežja)

na nediskriminatoren način in diskriminirajo uporabnike sistema v korist vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela);

- tveganja pri zagotavljanju nediskriminatornih in preglednih postopkov (tveganje, da zaposleni ne izdelajo, ne izvajajo in ne objavljajo takojšnjih, nediskriminatornih in preglednih mehanizmov za dodeljevanje prenosnih zmogljivosti in preglednih postopkov za upravljanje prezasedenosti).

Pri pripravi kataloga tveganj družbe Plinovodi d.o.o. je nadzornik za skladnost nastopal v funkciji nadzora nad prepoznanimi tveganji v družbi za področja, ki so v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom. Nadzornik za skladnost je v obravnavanem obdobju z registrom tveganj prepoznaval tveganja ter njihove ocene na vseh ravneh v okviru organizacijskih enot, funkcij in procesov. V postopku nadzora je ocene iz registra tveganj primerjal z ocenami iz kataloga tveganj družbe veljavnega v letu 2019. Nadzornik za skladnost je po izvedeni primerjavi ugotovil, da so v katalogu tveganj identificirana vsa tveganja iz registra tveganj ter da so ocene tveganj iz kataloga tveganj primerljive z registrom tveganj.

3.4 Zaupnost podatkov

Nadzornik za skladnost v letu 2019 ni prejel od zaposlenih ali tretjih oseb nobene pritožbe v zvezi z razkrivanjem poslovno občutljivih podatkov.

Zaposleni so v letu 2019 varovali tajnost poslovno občutljivih podatkov, ki jih je dobil operater prenosnega sistema med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti, tako da je bil omogočen dostop do poslovno občutljivih podatkov samo tistim zaposlenim, ki so jih potrebovali pri svojem delu ali odločanju. Pri upravljanju in dostopu do podatkov,

ki imajo naravo poslovne skrivnosti, je vsak zaposleni upošteval Pravilnik o določanju in varovanju tajnosti poslovnih skrivnosti ter o varstvu osebnih in poslovno občutljivih podatkov.

Nadzornik za skladnost je pristojne osebe za informacijsko tehnologijo (v nadaljevanju IT) redno obveščal o zahtevah glede načina varovanja tajnosti podatkov in dostopov do poslovno občutljivih informacij in z njimi uskladi odprta vprašanja glede načina zagotavljanja zaupnosti podatkov.

Nihče od zaposlenih ni razkrival poslovno občutljivih podatkov kateri koli tretji osebi, razen če:

- je pogodbeni stranka operaterja prenosnega sistema podala pisno soglasje operaterju prenosnega sistema za posredovanje ali razkritje zaupnih podatkov tretji osebi;
- so poslovno občutljivi podatki postali javni podatki;
- se podatki, ki so po zakonu javni, ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev niso mogli določiti kot poslovno občutljivi podatki.

Nadzornik za skladnost v letu 2019 ni prejel od zaposlenih ali tretjih oseb nobene pritožbe v zvezi z razkrivanjem poslovno občutljivih podatkov.

3.5 Razkrivanje in objava podatkov

Zaposleni so zagotavljali preglednost in nediskriminatornost podatkov, ki so potrebni za konkurenčno delovanje trga na način, da so podatke sproti in nediskriminatorno objavljali na spletni strani, tako da so uporabnikom prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pravočasne in zanesljive podatke.

Nadzornik za skladnost v letu 2019 ni prejel pritožb v zvezi z neizpolnjevanjem stopnje informiranosti.

Vse podatke in razkritja, ki jih zahteva zakonodaja, so zaposleni objavljali na smiseln, nediskriminatoren, količinsko jasen ter uporabnikom prenosnega sistema prijazen način. Zaposleni so pri izpolnjevanju nalog v zvezi z dostopom tretjih strani do prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pravočasne in nepristranske informacije, ki so drugim operaterjem prenosnih sistemov v drugih državah ter uporabnikom prenosnega sistema zagotavljale prenos zemeljskega plina. Pritožb v zvezi z neizpolnjevanjem stopnje informiranosti nadzornik za skladnost v letu 2019 ni prejel.

Zaposleni, ki so odgovorni za vzdrževanje prenosnega sistema, so na spletni strani objavili vsa načrtovana obdobja za vzdrževanje, ki bi lahko vplivala na pravice uporabnikov sistema, izhajajoč iz pogodb o prenosu, ter ustrezne operative informacije.

Objava je vsebovala vse spremembe načrtovanih obdobj za vzdrževanje in obvestila o nenačrtovanem vzdrževanju, takoj ko je operater prenosnega sistema imel to informacijo na voljo. V obdobju vzdrževanja je operater prenosnega sistema redno objavljaj posodobljene informacije o podrobnostih, pričakovanem trajanju in posledicah vzdrževanja.

3.5.1 Posredovanje poslovno občutljivih podatkov neznanim prejemnikom

Zaposleni so preverjali pravilnost elektronskih poštnih naslovov, da bi preprečil posredovanje poslovno občutljivih podatkov neznanim prejemnikom, še posebej prejemnikom vertikalno integriranega podjetja in njegovim delom. Zato so zaposleni posebno skrbnost namenili varovanju poslovno občutljivih podatkov pri pošiljanju množičnih elektronskih sporočil, ki so naslovljena tako na zaposlene pri operaterju prenosnega sistema kot tudi na zaposlene v vertikalno integriranem podjetju in njegovim delom, z namenom, da se prepreči posredovanje poslovno občutljivih podatkov brez dovoljenja.

3.6 Ravnanje do vertikalno integriranega podjetja pri upravljanju s podatki

Zaposleni so pripravljali in izvajali naloge tako, da vertikalno integriranemu podjetju in njegovim delom ni bil omogočen dostop do poslovno občutljivih podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Zaposleni so preprečevali diskriminatorno ravnanje pri upravljanju s podatki, pri čemer niso delili sistemov ali opreme IT in sistemov za varnostni dostop z nobenim delom vertikalno integriranega podjetja. Nadzornik za skladnost pri spremljanju upravljanja s podatki in zagotavljanja samostojne in neodvisne uporabe informacijske tehnologije in sistemov za varnostni dostop ni ugotovil kršitev oziroma z njimi ni bil seznanjen.

Pri izbiri svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev za sisteme ali opremo informacijske tehnologije in sisteme za varnostni dostop so zaposleni v okviru javnih naročil upoštevali, da niso bili isti, kot jih uporablja vertikalno integrirano podjetje. Nadzornik za skladnost je pri

operaterju prenosnega sistema sodeloval z zaposlenimi, ki so odgovorni za izvajanje postopkov javnih naročil in jih opozarjal na potrebno vključitev določbe o preprečevanju istih svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev neposredno v razpise za javna naročila tam, kjer je to potrebno.

Operater prenosnega sistema je določbe o preprečevanju istih svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev vključeval v javna naročila kot enega izmed pogojev za sodelovanje v predmetnem javnem naročilu.

Nadzornik za skladnost je vse zaposlene poučil in opozarjal o načinu in primernem ravnanju z dokumenti, mediji ali drugimi poslovno občutljivimi podatki. Zato so zaposleni v skupnih prostorih in območjih, dostopnih za obiskovalce ali druge osebe, ki niso zaposlene v podjetju, z dokumenti, mediji ali drugimi podatki ravnali odgovorno, pri čemer jih niso puščali na fotokopirnih strojih, tiskalnikih ali mizah v sejnih ali drugih skupnih sobah. Zaposleni niso razpravljali o poslovno občutljivih podatkih v skupnih prostorih in območjih, dostopnih za obiskovalce. Pri uporabi skupnih prostorov, kot so na primer jedilnica, parkirišča, vložišča, umivalnice in drugi skupni prostori, se zaposleni niso pogovarjali o poslovno občutljivih podatkih v prisotnosti obiskovalcev in drugih oseb, še posebej ne v prisotnosti zaposlenih iz vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

3.6.1 Varovanje podatkov in informacij na področju informacijske tehnologije

Operater prenosnega sistema je v letu 2019 sledil varnostnim smernicam in dobrim praksam pri zagotavljanju ustrezne stopnje varnosti informacijskih sistemov od osnovnih, kot so npr. ločevanje procesnega in poslovnega omrežja, do naprednejših, kot je zagotavljanje sodobne zaščite končnih točk pred znanimi in neznanimi informacijskimi grožnjami.

V letu 2019 je operater prenosnega sistema nadaljeval z zagotavljanjem visoke stopnje informacijske varnosti. Izvajali so se vsi potrebni ukrepi za zagotavljanje informacijske varnosti družbe ter s tem varovanja poslovno občutljivih in tajnih podatkov ter osebnih podatkov. Skrbno so se izvajala vzdrževanja poslovnega in procesnega informacijskega sistema družbe.

Operater prenosnega sistema je v obravnavanem obdobju izvedel redni periodični varnostni pregled informacijskih sistemov družbe s strani preizkušenega zunanjega izvajalca ter začel vpeljevati sistem za upravljanje varnostnih informacij in dogodkov, ki zagotavlja krovni pregled nad napravami in programi za zagotavljanje informacijske varnosti.

Varnostni pregled celotnega informacijskega sistema družbe je bil izveden z najnaprednejšimi metodologijami in je zajemal področja pregleda dokumentacij, požarnih zidov, konfiguracij sistemov in detajlnih pregledov zunanjih aplikacij do celovitosti varovanja informacijskega sistema. Med varnostnim pregledom, ki je bil opravljen v zaključku leta 2019, ni bilo odkritih nobenih kritičnih ranljivosti informacijskega sistema družbe. Varnostni pregled je pokazal, da operater prenosnega sistema namenja varovanju informacijskih virov potrebno pozornost in da je pri tem uspešen. V letu 2019 operater prenosnega sistema ni imel vdorov, kršitev ali drugih dejanj, ki bi lahko ogrozili varnost ali stabilnost informacijskega sistema kot celote.

Izveden varnostni pregled informacijskega sistema, ki je bil opravljen na koncu leta 2019, ni odkril nobenih kritičnih ranljivosti. V letu 2019 operater prenosnega sistema ni imel vdorov, kršitev ali drugih dejanj, ki bi lahko ogrozili varnost ali stabilnost informacijskega sistema kot celote.

Posebno pozornost v obravnavanem letu je operater prenosnega sistema namenil izobraževanju zaposlenih glede zagotavljanja informacijske varnosti v družbi ter izdelal podporne dokumente sistema upravljanja in varovanja informacij.

Zaposleni, odgovorni za IT, so skrbeli, da se ob kadrovskih spremembah zaposlenih (nove zaposlitve, odhodi zaposlenih, sprememba delovne funkcije zaposlenih itd.) takoj spremenijo pravice glede dostopa do podatkov skladno z zahtevami delovnega mesta. Seznam uporabnikov, ki dostopajo do poslovno občutljivih podatkov, je bil redno posodobljen. Zaposleni, ki so odgovorni za IT, so preprečevali dostop do informacijskih sistemov, skupnih podatkovnih baz, datotek in strežnikov nepooblaščenim osebam, še posebej zaposlenim v vertikalno integriranem podjetju in njegovim delom.

Operater prenosnega sistema je v obravnavanem obdobju zagotavljal dolgoročno stabilnost aplikativne informacijske arhitekture družbe. V ta namen je bila izdelana posodobitev obstoječe aplikativne arhitekture. V okviru izdelave te posodobitve so bile identificirane, obravnavane in posodobljene ključne aktivnosti, z izvedbo katerih bo informacijski sistem operaterja prenosnega sistema kot celota primeren in pripravljen na nove informacijske izzive, ki jih je za pričakovati srednje in dolgoročno.

S strani operaterja prenosnega sistema so bile identificirane ključne splošne ugotovitve na področju IT v letu 2019:

- informacijski sistemi operaterja prenosnega sistema so delovali varno in zanesljivo;
- skrbno se je izvajalo vzdrževanje poslovnih in procesnih informacijskih sistemov družbe;
- izvajala se je obnova in nadgradnja informacijske infrastrukture kot osnove za delovanje informacijskih sistemov;
- informacijski sistemi so se ustrezno nadgrajevali in posodabljali;
- pravice dostopov do informacij so se urejale skladno z zahtevami delovnega procesa;
- nadaljeval se je razvoj lastnih informacijskih rešitev;
- razvoj informatike se je razvijal na način, da se je zagotovila dolgoročna zanesljivost in uporabnost informacijskih rešitev.

Operater prenosnega sistema je na začetku obravnavanega leta sprejel Področno politiko varovanja informacij in pripadajoče Področne politike, ki predstavljajo Sistem Upravljanja in Varovanja Informacij (v nadaljevanju SUVI). SUVI vpeljuje in vsebuje različne mehanizme varovanja in upravljanja podatkov, ki vključujejo zagotavljanje razpoložljivosti, celovitosti in zaupnosti informacij. Vključuje tudi varnostne politike in postopke za zagotavljanje skladnosti z zakonodajnimi določili glede varovanja podatkov ter zahtevami družbe po celoviti zaščiti vseh informacijskih sredstev in informacij.

S sprejemom SUVI je operater prenosnega sistema vstopil v obdobje implementacije SUVI, ki bo zaključeno predvidoma konec leta 2020. V fazi implementacije SUVI operater prenosnega sistema pripravlja ustrezno pripadajočo dokumentacijo, ki vsebinsko pokriva določila SUVI, ter po potrebi prilagaja obstoječe poslovne procese. V zaključnem delu implementacije SUVI se pričakuje večji poudarek na ustreznem izobraževanju zaposlenih. Zaposleni

V letu 2019 je operater prenosnega sistema vstopil v fazo implementacije SUVI, s čimer se zagotavlja izboljšano upravljanje varovanja informacij. Nadzornik za skladnost je spremljal aktivnosti in bil o njih tudi obveščen.

lahko namreč s svojimi ravnanji ključno pripomorejo k ustreznemu varovanju informacij. Z implementacijo SUVI se zagotavlja izboljšano upravljanje varovanja informacij in s tem pomembno prispeva k povečevanju informacijske varnosti. Vsebine SUVI temeljijo na delovanju operaterju prenosnega sistema in so skladne s standardom SIST ISO/IEC 27001:2007. Nadzornik za skladnost je spremljal aktivnosti in bil o njih tudi obveščen.

3.7 Načrtovanje in izvajanje storitev

3.7.1 Izvajanje storitve prenosa, uravnoteženja, izravnave odstopanj, obračuna bilančnih razlik in prodaje zmogljivosti na sekundarnem trgu

Zaposleni so vse storitve brez kakršnega koli razlikovanja nudili vsem uporabnikom prenosnega sistema pod enakimi pogoji, pri čemer ti pogoji ne omejujejo, izkrivljajo ali onemogočajo konkurence pri dobavi.

V letu 2019 operater prenosnega sistema ni izvajal storitev za vertikalno podjetje ali njegov del.

Operater prenosnega sistema je obvezan, da za vertikalno integrirano podjetje izvaja enake storitve kot za druge uporabnike prenosnega sistema, in sicer storitve prenosa, izravnave odstopanj, obračuna bilančnih razlik in prodaje zmogljivosti na sekundarnem trgu. Vse storitve odobri ali je z njimi seznanjen regulativni organ. V letu 2019 operater prenosnega sistema ni izvajal storitev za vertikalno podjetje ali njegov del.

Vse tri storitve virtualne točke (izvedba transakcij, trgovalna platforma in oglasna deska) so interno informacijsko podprte s spletno aplikacijo VTP (Virtualna točka za plin) in funkcionalno obratujejo.

Za potrebe uravnoteženja je operater prenosnega sistema v letu 2019 primarno uporabljal storitev virtualne točke (VT) - trgovalno platformo (TP).

Na podlagi metodologije za določitev veljavne cene za obračun stroškov dnevnega odstopanja, določene v sistemskih obratovalnih navodilih, operater prenosnega sistema za obračun stroškov dnevnega odstopanja uporablja mejno prodajno ceno, če je količina dnevnega odstopanja pozitivna, oziroma mejno nakupno ceno, če je količina dnevnega odstopanja negativna. Mejna prodajna cena in mejna nakupna cena se za vsak obračunski dan dobave oblikujeta na podlagi referenčnih tržnih cen iz trgovanja z nazivnimi produkti na trgovalni platformi. Mejna prodajna in mejna nakupna cena sta dnevno objavljeni na spletni strani www.plinovodi.si.

Uravnoteženje prenosnega sistema:

V virtualni točki je omogočeno vsakodnevno izvajanje transakcij z zemeljskim plinom med člani virtualne točke. Transakcije se izvajajo na prostem trgu, kjer so lahko udeleženci v transakciji vsi registrirani člani virtualne točke, in na izravnalnem trgu, kjer so lahko udeleženci v transakciji le nosilci bilančnih skupin in operater prenosnega sistema. Transakcije na prostem in izravnalnem trgu se izvajajo prek spletne aplikacije VTP.

Operater prenosnega sistema je v letu 2019 na podlagi izvedenih transakcij med uporabniki VTP na prostem trgu glede na leto 2018 zaznal stabilizacijo trga. V 2.294 izvedenih transakcijah v letu 2019 je bilo izmenjanih 1.432 GWh zemeljskega plina, kar je skoraj 1 TWh več kot v letu 2017 in 300 GWh več kot v letu 2018.

Od vseh priglašanih transakcij je bilo sedem transakcij izvedenih znotraj dneva, vse ostale transakcije so bile izvedene za dan vnaprej. V letu 2019 je operater prenosnega sistema

sklenil tri nove bilančne pogodbe in sedem pogodb o članstvu v VT. Skupno ima tako sklenjenih 35 bilančnih pogodb in 32 pogodb o članstvu v VT.

Na trgovalni platformi so se pregledno in nepristransko izvajala vsakodnevna trgovanja z zemeljskim plinom. Poleg nosilcev bilančne sheme, ki so člani virtualne točke, v trgovanju sodeluje tudi operater prenosnega sistema z nakupi in/ali prodajami zemeljskega plina za potrebe uravnoteženja. Do konca leta 2019 je operater prenosnega sistema na trgovalni platformi kupil ali prodal 263 GWh zemeljskega plina za uravnoteženje prenosnega sistema. V primerjavi s predhodnim letom je uravnotežil za 48 GWh več zemeljskega plina in izvedel pet poslov manj. Uporabniki prenosnega sistema so v obravnavanem obdobju dobavili v prenosni sistem več zemeljskega plina, kot so ga iz prenosnega sistema prevzeli za namen prodaje končnim uporabnikom v Sloveniji in za čezmejni prenos.

V letu 2019 je operater prenosnega sistema za potrebe uravnoteženja kupil ali prodal 263 GWh zemeljskega plina na TP na pregleden in nepristranski način.

Operater prenosnega sistema na svoji spletni strani redno objavlja vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti prenosnega sistema zemeljskega plina na območju Slovenije. Objavljeni so vsi aktualni dokumenti in obrazci, prav tako tudi ponudba in povpraševanje po prenosnih zmogljivostih na sekundarnem trgu.

Prenos zemeljskega plina

Prenos zemeljskega plina po prenosnem sistemu v letu 2019 za domače uporabnike je po obsegu presegel načrtovanega in doseženega v predhodnem letu. Količine prenesenega zemeljskega plina za hrvaški trg so se v zadnjih petih mesecih obravnavanega obdobja občutno povečale. Uporabniki sistema so nadaljevali z zakupom kratkoročnih produktov prenosnih zmogljivosti in pri tem tudi s transakcijami zemeljskega plina na virtualni točki zelo optimirali svoje zakupe prenosnih zmogljivosti.

Na sekundarnem trgu sta bili sklenjeni le dve pogodbi o podzakupu.

3.7.2 Obratovanje in vzdrževanje prenosnega sistema

Zaposleni so zagotavljali učinkovito vzdrževanje prenosnega sistema na podlagi letnih načrtov tekočega vzdrževanja in okvirnih letnih načrtov naložbenih vzdrževalnih del s popisom predvidenih del in posegov, ki so nediskriminatorni in pregledni za vse udeležence na trgu z zemeljskim plinom.

Operater prenosnega sistema je v letu 2019 izvajal periodično vzdrževanje, ki se nanaša na kontrolo MRP in mejnih postaj, kontrolo tras - mobilna enota, pregled električnih instalacij, kontrolo katodne zaščite, vizualni pregled EX opreme in kontrolni pregled EX opreme.

V letu 2019 operater prenosnega sistema ni prejel nobene pritožbe glede objave vzdrževalnih del na prenosnem sistemu. Objava informacij je bila pregledna, pravočasna in nepristranska.

Poleg periodičnega vzdrževanja je izvedel tudi:

- zamenjavo 28 plinomerov za potrebe meritev,

- meritve hrupa na 61 merilno-regulacijskih postajah,
- stalno dežurno prisotnost na brežini Save v času sanacije plinovoda P29134,
- sistemsko kontrolo prisotnosti metana na trasah mestnih mrež,
- načrtovani obseg geodetskih meritev deformacij na plazovitih zemljiščih plinovodnega omrežja,
- manjša vzdrževalna dela na objektih plinovodnega sistema,
- vzdrževanje programske opreme ter strojne, računalniške ter telekomunikacijske opreme za obdelavo in prenos podatkov.

Zaposleni so skrbeli, da je bila pregledno, pravočasno, nediskriminatorno in javno dostopna (z objavo na spletni strani) napoved predvidenih del na prenosnem sistemu z navedbo opisa predvidenih del, lokacije, objekta, obdobja del ter vpliva na uporabnike prenosnega sistema. Napoved predvidenih del je bila izdelana tako, da je kar najmanj vplivala na udeležence na trgu z zemeljskim plinom.

Zaposleni so zagotavljali pregledno in nediskriminatorno celovito sledljivost načrtovanim in izvedenim aktivnostim pri izvajanju vzdrževalnih del na prenosnem sistemu ob zagotavljanju minimalnih vplivov na okolje in udeležence na trgu.

3.8 Zagotavljanje nediskriminatornega dostopa do prenosnega sistema

Dodeljevanje in uporabo prenosnih zmogljivosti opredeljujejo evropski kodeksi omrežja in podrobneje sistemska obratovalna navodila. V letu 2019 je nadzornik za skladnost intenzivno spremljal dejavnosti in sodeloval pri implementaciji kodeksa omrežij o usklajenih tarifnih strukturah za plin (Uredba Komisije (EU) 2017/460, v nadaljevanju Uredba 2017/460), evropskega razvojnega načrta, regionalnih naložbenih načrtov in pri delu na projektih skupnega pomena (PCI). Nadzornik za skladnost je sodeloval na sestankih operaterja prenosnega sistema in spremljal njegovo izvajanje, vse z namenom zmanjšanja stopnje tveganja za nastop neskladnosti z energetske zakonodajo.

Operater prenosnega sistema je v letu 2019 začel z objavami dražb na spletni rezervacijski platformi PRISMA za zagotovljene vstopne prenosne zmogljivosti na mejni vstopni točki Rogatec.

Operater prenosnega sistema je na svoji spletni strani sproti, pregledno in nepristransko objavljaj vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti prenosnega sistema zemeljskega plina na območju Republike Slovenije.

V letu 2019 je začel z objavami dražb na spletni rezervacijski platformi PRISMA za zagotovljene vstopne prenosne zmogljivosti na mejni vstopni točki Rogatec in aktivno sodeloval pri prenosu zahtev Uredbe Komisije o oblikovanju kodeksa omrežja o usklajenih tarifnih strukturah za plin (Uredba 2017/460) v nacionalno zakonodajo.

Regulativni organ je objavil javno obravnavo osnutek Akta o metodologiji za obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina. Svet agencije je navedeni akt sprejel konec marca 2019. Prvo regulativno obdobje po tem aktu traja od 1. januarja 2020 do 31. decembra 2021.

Skladno z zahtevami Uredbe 2017/460, je regulativni organ z utemeljeno odločitvijo določil metodologijo referenčnih cen ter ocenjene referenčne cene. Utemeljeni odločitvi,

objavljeni na spletni strani agencije, so bile priložene tudi priloge, ki so na pregleden in nepristranski način prikazovale poenostavljen tarifni model, izračun primerjalnega indeksa porazdelitve stroškov zmogljivosti ter seznam ostalih storitev, ki predstavljajo neprenosne storitve.

Regulativni organ je 30. 5. 2019 izdal soglasje k Aktu o določitvi tarifnih postavk omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina za regulativno obdobje dveh let od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2021 in za ostale storitve.

Operater prenosnega sistema na primarnem trgu s pomočjo spletne rezervacijske platforme PRISMA omogoča tako samostojen zakup različnih vrst produktov prenosnih zmogljivosti kot tudi različnih ročnosti zmogljivosti na posameznih vstopnih in izstopnih točkah. Z informacijsko platformo PRISMA je zagotovljena najvišja možna stopnja nediskriminatornega dodeljevanja zmogljivosti iz prenosnega sistema in omejuje tveganja za nastanek diskriminatornega ravnanja med uporabniki sistema, še posebej ne v korist vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

Na spletni rezervacijski platformi so v tem obdobju potekale dražbe za zakup letnih, mesečnih in dnevnih produktov ter tudi dražbe znotraj dneva in dražbe za združene zmogljivosti.

V letu 2019 je operater prenosnega sistema z uporabniki sistema na vseh mejnih vstopnih točkah sklenil [REDACTED] pogodb o prenosu različnih ročnosti in vrst storitev, od katerih je bilo [REDACTED] pogodb kratkoročnih. Na vseh mejnih izstopnih točkah iz prenosnega sistema v RS je bilo sklenjenih [REDACTED] pogodb, od katerih je bilo [REDACTED] pogodb kratkoročnih. V obravnavanem obdobju je sklenil z uporabniki sistema [REDACTED] prekinljivih pogodb o prenosu. Uporabniki nadaljujejo z optimizacijo zakupa zmogljivosti, zato prevladujejo kratkoročni produkti, predvsem dnevni in znotraj dnevnih zakupi, s čimer se prilagajajo trenutnim potrebam po zemeljskem plinu.

Operater prenosnega sistema v letu 2019 ni prejel nobene pritožbe glede dostopa do prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema zagotavlja z digitaliziranjem sklepanja pogodb na izstopnih točkah v Sloveniji višjo stopnjo preglednosti in nepristranskosti postopkov o dostopu do omrežja. V letu 2019 je bilo na portalu NUS, tj. digitalni spletni aplikaciji za sklepanje pogodb o prenosu za izstopne točke znotraj države, vzpostavljen dostop do različnih aplikativnih modulov, od katerih uporabniki sistema največ uporabljajo modul za pregled prenesenih količin zemeljskega plina in modul za sklepanje pogodb o prenosu na izstopnih točkah v RS. V letu 2019 je operater na portalu prejel [REDACTED] zahtev za dostop in sklenili [REDACTED] pogodb prenosu različnih ročnosti.

V letu 2019 je operater prenosnega sistema intenzivneje komuniciral z domačimi in tujimi uporabniki sistema, posebno v tretjem in zadnjem četrtletju. Domače uporabnike je obveščal o izteku pogodbe o prenosu za izstopno zmogljivost v Republiki Sloveniji konec septembra in konec leta 2019. Zaradi izteka pogodb o prenosu različnih ročnosti je tako v letu 2019 operater prenosnega sistema s 124 uporabniki sistema sklenili [REDACTED] novih pogodb o prenosu, le en uporabnik sistema se ni odločil za ponovno sklenitev pogodbe. Operater prenosnega sistema v letu 2019 ni prejel nobene pritožbe glede dostopa do prenosnega sistema.

3.9 Zagotavljanje nediskriminatornih in preglednih postopkov

Operater prenosnega sistema je na strokovnih delavnicah aktivno komuniciral z domačimi in tujimi uporabniki sistema - s predstavniki organizacij, agencij in tujih družb - glede vpeljave sprememb na področju zakupa prenosnih zmogljivosti na dražbah.

Skladno s sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosni sistem zemeljskega plina je v VTP omogočeno izvajanje transakcij zemeljskega plina, storitev oglasne deske ter trgovalne platforme za delovanje izravnalnega trga nosilcev bilančnih skupin, kar uporabnikom sistema omogoča pregleden in nepristranski način dostopa do storitev operaterja prenosnega sistema. Pogodbeni odnosi z uporabniki sistema so bili usklajeni pregledno in nepristransko. Tudi v letu 2019 je operater prenosnega sistema nastopal kot organizator izravnalnega trga.

Na svoji spletni strani je operater prenosnega sistema v obravnavanem obdobju redno objavljala vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti zmogljivosti prenosnega sistema zemeljskega plina na območju Republike Slovenije.

Operater prenosnega sistema v letu 2019 ni prejel nobene pritožbe glede zaračunavanja odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina.

Objavljeni so bili vsi aktualni dokumenti in obrazci, ponudba in povpraševanje po prenosnih zmogljivostih na sekundarnem trgu, novosti o vseh uvedenih zakonodajnih spremembah ter druge pomembne in koristne informacije za širšo zainteresirano javnost, kar zagotavlja pregledne in nepristranske postopke uporabnikom sistema ter drugi zainteresirani javnosti.

Zaposleni so izdelali, izvajali in objavljali takojšnje, nediskriminatorne in pregledne mehanizme za dodeljevanje prenosnih zmogljivosti in pregledne postopke za upravljanje prezasedenosti.

Operater prenosnega sistema je z objavo informacij na svoji spletni strani obvestil vso zainteresirano javnost o izdaji soglasja regulativnega organa k Aktu o določitvi tarifnih postavk omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina in za ostale storitve za regulativno obdobje od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2021.

Zaposleni so na nediskriminatoren način pripravljali in izvajali vse predpise, ki jih pripravlja ali izdaja po javnem pooblastilu operater prenosnega sistema. Pri izdelavi pravil so upoštevali najboljše prakse in priporočila ENTSO-G za zemeljski plin ter druga priporočila regulativnega organa. Prav tako so zaposleni aktivno sodelovali pri pripravi in izdelavi vseh drugih potrebnih aktov in predpisov, ki so obvezujoči za operaterja prenosnega sistema, ter pri tem upoštevali načelo nediskriminatornosti in preglednosti.

Zaposleni rešujejo pritožbe uporabnikov prenosnega sistema nepristransko in pregledno, pri čemer so informacije o številu in vsebini pritožb posredovane nadzorniku za skladnost.

Operater prenosnega sistema v letu 2019 ni prejel nobene pritožbe glede zaračunavanja odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina.

4 SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA

4.1 Priporočila o Programu za zagotavljanje skladnosti in njegovemu izvajanju

Nadzornik za skladnost pri spremljanju in izvajanju Programa v letu 2019 ni ugotovil dodatnih vsebinskih pomanjkljivosti. Program, h kateremu je regulativni organ dal soglasje (št. 533-100/2011-58/134), po mnenju nadzornika za skladnost zajema aktivnosti in ukrepe, ki so potrebni za učinkovito preprečevanje diskriminatornega ravnanja zaposlenih.

5 OBVEZNOSTI IN PRAVICE ZAPOSLENIH

Vsi zaposleni v podjetju so sodelovali z nadzornikom za skladnost pri izvajanju njegovih nalog s ciljem učinkovite izvedbe uresničevanja programa. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da je bilo obveščanje nadzornika za skladnost v letu 2019 nekoliko slabše kot v preteklih letih, predvsem glede pravočasnosti prejema relevantnih informacij. Nadzornik za skladnost meni, da pravočasno obveščanje nadzornika za skladnost s strani zaposlenih zmanjšuje tveganja za nastop neskladnosti s programom in energetske zakonodajo, zlasti pri komunikaciji z vertikalnim podjetjem in njegovimi deli, zato v tekočem letu pripravlja ukrepe, s katerimi bo aktivnosti glede obveščanja spodbudil.

Obveščanje nadzornika za skladnost v letu 2019 bilo nekoliko slabše kot v preteklih letih.

Zaposleni so praviloma obveščali nadzornika za skladnost o času, kraju ter vsebini sestankov, ki so v povezavi z vsebino, kot jo določa energetska zakonodaja. Za sestanke, o katerih nadzornik za skladnost ni bil obveščen ali ni bil pravočasno obveščen, pa je podal opozorilo zaposlenim z obrazložitvijo o zahtevah skladnosti, kot jih določa EZ-1 in program za zagotavljanje skladnosti.

Nadzornik za skladnost je v letu 2019 podajal tudi zahteve za podatke in informacije zaposlenim v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da so zaposleni omogočali dostop do vseh informacij, ki jih je nadzornik za skladnost zahteval in so te informacije posredovali pravočasno.

Nadzornik za skladnost ocenjuje, da so zaposleni omogočali dostop do vseh informacij in so te informacije posredovali pravočasno.

Nadzornik za skladnost ugotavlja, da so zaposleni v družbi omogočali dostop do vseh prostorov operaterja prenosnega sistema.

6 KRŠITVE

6.1 Splošne kršitve

Nadzornik za skladnost v obdobju za katerega je izdelano poročilo ugotavlja, da ni bilo večjih kršitev določb programa. Tveganja za nastop neskladnosti s programom in energetske zakonodajo je nadzornik za skladnost na podlagi aktivne komunikacije z zaposlenimi in uporabniki omrežja sproti odpravljal in tako zmanjševal možnosti za nastop kršitev programa.

7 ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Nadzornik za skladnost je v letu 2019 izvajal naloge skladno z energetske zakonodajo, s ciljem, da se zagotavlja dejanska neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Programa za zagotavljanje skladnosti. Nadzornik za skladnost je preverjal, ali operater prenosnega sistema dosledno in dejansko spoštuje načela preglednosti in nepristranskosti v odnosu do vseh udeležencev na trgu, varuje tajnost poslovno občutljivih podatkov, preprečuje pristransko razkrivanje poslovno koristnih podatkov, skrbi za vsebinske in zakonodajne spremembe Programa za zagotavljanje skladnosti po priporočilu nadzornika za skladnost ter se zavzema za zmanjševanje tveganj za nastop neskladnosti s tem programom.

Nadzornik za skladnost je v letu 2019 izvajal nadzor nad izpolnjevanjem zahtev evropske in nacionalne zakonodaje, povezane z delovanjem neodvisnega operaterja prenosnega sistema in zagotavljanja nepristranskega delovanja. Pri svojem delu je dejavno sodeloval in komuniciral s pristojnimi organi (regulativni organ - Agencija za energijo, Ministrstvo za infrastrukturo in prostor - Direktorat za energijo, poslovodstvo in nadzorni svet družbe Plinovodi d.o.o.), zaposlenimi v družbi ter uporabniki sistema.

V letu 2019 nadzornik za skladnost ni prejel nobene prijave kršitve Kodeksa ravnanja družbe.

Pri poslovanju z družbo in zaposlene v družbi zavezujejo tudi dobri poslovni običaji, visoki etični standardi in načela, kot to izhaja iz Kodeksa ravnanja družbe, ki ustrezno dopolnjuje Program za zagotavljanje skladnosti predvsem glede vloge zaposlenih pri uresničevanju vizije in poslanstva ciljev družbe ter zmanjšuje tveganja za nastop neskladnosti s programom. Kodeks ravnanja vsakega posameznega zaposlenega spodbuja k lastnemu odgovornemu ravnanju in mu daje za to potrebne usmeritve, vsebuje načela in cilje, ki k pravilnemu, preglednemu, nepristranskemu in etičnemu ravnanju spodbujajo celotno družbo. V letu 2019 nadzornik za skladnost ni prejel nobene prijave kršitve Kodeksa ravnanja družbe.

Operater prenosnega sistema je zavezan k Slovenskim smernicam korporativne integritete, s čimer jasno izraža tudi zavezo k uveljavljanju in spoštovanju načel korporativne integritete ter učinkovitemu sistemu korporativne integritete.

Operater prenosnega sistema ima vzpostavljeni sistem obvladovanja tveganj (angl. Enterprise Risk Management, v nadaljevanju ERM), ki je sestavni del korporativnega upravljanja in daje pomen tudi zaznavi priložnosti. ERM je razumljivo opredeljen ter sorazmeren značilnostim, obsegu in zapletenosti poslov, ki jih družba opravlja. Vzpostavljen proces in organizacija upravljanja tveganj, predvsem pa njun razvoj, sta sestavna dela poslovne strategije družbe. Operater prenosnega sistema sistematično pristopa k upravljanju tveganj z ustrezno organiziranostjo ter jasno opredelitvijo pristojnosti in odgovornosti, opredelitvijo politik in katalogom tveganj. Tveganja so s strani glavnih nosilcev (poslovodstvo, izvršni direktorji in vodje enot) upravljanja s tveganji prepoznana, ocenjena, obvladana in spremljana. Veliko pozornost v obravnavanem obdobju je operater prenosnega sistema namenil prav obvladovanju regulativnega in zakonodajnega tveganja, tveganja političnega in gospodarskega okolja s poudarkom na pomenu zemeljskega plina kot energenta in razvoju trga z zemeljskim plinom ter trga s prenosnimi zmogljivostmi.

Nadzornik za skladnost nastopa v funkciji nadzora nad prepoznanimi tveganji v družbi za področja, ki so v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom. Nadzornik za skladnost

za obravnavano obdobje ocenjuje, da so bila tveganja za nastop neskladnosti s programom ustrezno identificirana in obvladovana ter da so zaposleni v družbi Plinovodi upoštevali program, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja in pravila za učinkovito ločevanje dejavnosti prenosa in dobave, ter se zavedali in uspešno odpravljali navzkrižja interesov med vertikalno integriranim podjetjem, dobavitelji in uporabniki sistema.

Ljubljana, 27. 3. 2020

Nadzornik za skladnost

mag. Dejan Koletnik

